

Budapesti Gazdasági Egyetem

Külkereskedelmi Kar,

Az ENSZ szerepe a válságkezelésben – különös tekintettel a palesztin-izraeli konfliktus rendezésében, és ENSZ missziók fejlődése

Konzulens: Dr. Nagy Milada

Külső konzulens: Mátés Tamás

Práger Csaba

Nemzetközi tanulmányok

Tartalom

1. Bevezetés	3
2. Az arab–izraeli konfliktus	5
2.1. Arab-izraeli háborúk, illetve palesztin–izraeli háborúk	5
2.2. A békefolyamat	9
2.3. A konfliktus forrásai	16
2.3.1. Vallás	16
2.3.2. A biztonság	19
2.3.3. A telepek	22
2.3.4. A víz	24
2.4. Gazdasági különbség a két nemzet között	26
3. Az ENSZ szerepe az arab–izraeli konfliktus kezelésében:	32
3.1 ENSZ békemissziók típusai és fejlődése, reformja	33
3.2. ENSZ határozatok az izraeli–palesztin konfliktusban	39
3.3. Az ENSZ békefenntartó missziói az arab–izraeli konfliktus kezelésében.	
UNTSO-ról és annak folytatása	44
Összegzés	49
Függelékek	54
Felhasználtirodalom	56

1. Bevezető

Szakedolgozatom témájául az egyik leghosszabb ideje fennálló, és eddig meg nem oldott feszültségekkel teli konfliktust választottam, a palesztin-izraeli konfliktust, és az ENSZ szerepét, fejlődését az arab-izraeli (palesztin/izraeli) konfliktusnak a feloldásában. Az ENSZ a konfliktus feloldására tett intézkedéseit, misszióinak fejlődését, határozatait vizsgálom meg, végezetül ezek alapján levonom a következtetéseimet. Mindkét félnek van egy sajátos feltételrendszere, amelyeket nagyon nehéz összeilleszteni, és ezáltal békés megállapodásra jutni. Ezen felül a világ politikusai, nagyhatalmai saját szándékaik vagy külpolitikai érdekeik szerint befolyásolják a két ország közötti békefolyamatokat, amelyekre így közvetlen, vagy közvetett módon folyamatosan hatással vannak. Ebben a törekeny és feszült helyzetben a két nemzet rá van kényszerítve az állandó békéhez szükséges kompromisszumok meghozatalára. A Palesztina és Izrael között fennálló konfliktust számos alkalommal próbálták feloldani, rendezni a szembenálló felek között, mind az Egyesült Nemzetek, mind harmadik felek, elnökök, mediátorok, akik, mint a jelenlegi helyzet is mutatja tényleges, tartós békét, megoldást nem hoztak a két nemzetnek.

Dolgozatom első fejezetében egy történelmi áttekintést végzek Izrael állam kialakulásának kezdeteitől napjainkig, annak érdekében, hogy az elmúlt 40 év fontos mérföldköveit, a jelenkor meghatározó eseményeit bemutassam. A múltat azért tartom fontosnak leírni Izrael megalakulásától, mert a teljes képhez szükséges Izrael állam múltjának is az ismerete, mert maga a konfliktus fordulatokkal teli.

A második fejezetében, a konfliktus főbb okait ismertetem részletesebben, amelyek a vallás, a biztonsági fal, az izraeli telepek építése, az ivóvíz és a gazdaság kiépítése és fenntartása.

A harmadik fejezetben az ENSZ békemissziók fejlődését mutatnám be, az ENSZ megalakulásától a jelenkorig, majd az ENSZ jelentősebb határozatait vizsgálom, oly módon, hogy azokat sikerült e megvalósítani, betartatni, vagy nem. Végezetül az arab-izraeli konfliktus során létrehozott ENSZ missziókat mutatnám be, amelyet az ENSZ legelső 1948-ban indult, és a mai napig feladatát ellátó UNTSO misszióval zárnék.

Célom, hogy diplomamunkámban megvizsgáljam a konfliktus során felmerülő nehézségeket, az ENSZ intézkedéseit, kísérleteit ezek feloldásra, valamint békefolyamatok megújítását, majd konklúziót vonjak le a vizsgált területekkel kapcsolatosan.

A tézisem, hogy az ENSZ, mint nemzetek felett álló szervezet képes-e kezelni egy olyan összetett, és komplex konfliktust, amelyben több nemzet érdeke is húzódik a háttérben, ahol az egyik oldal nagymértékben támogatva van az ENSZ egyik vétójoggal bíró állandó tagja által. A disszertációm során az ENSZ nemzetközi szervezetnek csak erre a konfliktusára, illetve ezzel kapcsolatos misszióira (arab-izraeli), fontos határozataira, annak eredményére térek ki. Áttekintem a konfliktus során felállított ENSZ missziókat, amelyek a UNEF II Second United Nations Emergency Force (Az ENSZ Második Rendkívüli Hadereje), UNDOF United Nations Disengagement Observer Force (Az ENSZ Csapatszétválasztási Megfigyelő Hadereje) – szíriai Golán-fennsík, UNEF I First United Nations Emergency Force (Az ENSZ Első Rendkívüli Hadereje) – Gáza 1956. november – 1967. június, UNTSO United Nations Truce Supervision Organization (Az ENSZ Fegyverszüneti Ellenőrző Szervezete) – Jeruzsálem 1948. május óta folyamatos. Végezetül ezek tükrében levonom a következtetéseimet az ENSZ válságkezelése az arab, palesztin és izraeli konfliktusnak során.

Kutatási módszerek

Módszertani értelemben az értékezés elsődlegesen primer és szekunder források elemzésén alapul. Itt fontos megjegyezni, hogy kizárólag nyilvánosan elérhető szakirodalmat tartalmaz a disszertáció.

A vizsgálati módszerek

Ami a konkrét vizsgálati módszereket illeti, a disszertáció négy, egymást kiegészítő eljárást alkalmaz, ezek az adatgyűjtés-adatelemzés, a szakirodalom elemzése.

2. Az arab izraeli konfliktus

A második fejezetben az arab és izraeliek között hosszú háborús évtizedeket szeretném bemutatni, amely mutatja, hogy milyen rég gyökerezik a konfliktus maga. A fejezet során az Izrael állam megalakulását követő izraeli arab háborúkat, valamint a palesztin intifádákat szeretném ismertetni kronológia sorrendben.

2.1. Arab-izraeli háborúk, illetve palesztin–izraeli háborúk 1947.november.29-én az ENSZ Közgyűlése a 181-esszámú határozatot¹, amely két egy arab és egy zsidó állam megalakítására tett javaslatot az adott területen, valamint Jeruzsálemben mint nemzetközi enklávében, elfogadta. később hivatkozva 1948. május 14-én Izrael állam a függetlenségét kikiáltotta. Palesztinában a 181-esszámú határozat meghozatalát követően az erőszakos cselekmények száma megnőtt, majd háborús helyzeté fokozódott. Az angolok a feszült helyzetre hivatkozva felgyorsították a Palesztin területek kiürítését. Az Egyesült Államok a helyzet hatására már megváltoztatta a véleményét, és javasolta az ország ENSZ ellenőrzés alá helyezését, ám a folyamatok oly szinten eszkalálódott, hogy már nem volt visszaút, és 1948.május.14-én a tel-avivi múzeumban kikiáltották Izrael államot. Dávid Ben Gurion lett a miniszterelnök, és Chájim Weizmann az elnök. A független állam első rendeletével semmisnek tekintette az 1939-es Fehér Könyvet² így adva szabad utat a bevándorlásnak, Izrael vezetése hangsúlyozta, hogy az új állam békében kíván élni szomszédéival.³ Az arabok elutasították a 181-es határozatot. Izrael állam kikiáltását követően 1948. május 15-én öt arab ország: Egyiptom, Transzjordánia, Szíria, Libanon, Irak támadást indított Izrael ellen.

Az első arab izraeli háború

¹ <https://embassies.gov.il/>,

²MacDonald féle Fehér könyv, amely egyállamos megoldási javasol, valamint erősen korlátozza a zsidó bevándorlást,

³ Rostoványi (2006); Rostoványi (2011)

Izrael megvédi magát, és megnyeri a háborút, amelyet 1949. január 7-én a végleges tűzszünet megkötése öt arab államból négygel zár le (Irak nem írta alá). Az ENSZ Bizottsági Tanácsa jóváhagyta Izrael állam függetlenségi háborúja során szerzett területeket a 181-es határozatában.. A háború befejeztével Izrael Palesztina 73% át ellenőrizte. Palesztin menekültek számáról megbízható adatok nincsenek 1948-ban fél és egy millió között lehetett a számuk. A háború lezárását követően 1949. május 11-én Izrael az ENSZ tagja lett. ⁴A második Izraeli háború az 1956-os Szezi válságra, mint válasz alakult ki, melyből Izrael számára kettő pozitív végeredménnyel is járt: szabad átjárás a Tirán-szoroson, valamint az ütközőzóna létrejöttével megszűntek a fedajin⁵ betörések Izrael területére. A háború 1956 júliusában robbant ki, amikor Nasszer egyiptomi elnök államosította a Szezi csatornát, és lezárta a Tiráni-szorost az izraeli hajók előtt. Brit, francia, és izraeli erők közös támadása valósult meg. egy hétig tartott a háború, amikor is elfogadták a tűzszünetet. Majd 1957. márciusában Izrael visszavonta csapatait a Sina-i félszigetről. Létrejött az UNEF (United Nations Emergency Force) amely ENSZ beavatkozó erő feladata volt, hogy biztosítsa a francia, angol és izraeli csapatok kivonulását Egyiptomból, és egy ütközőzónát hozzon létre Egyiptom és Izrael között.

Egyiptom a vereséget nehezen viselte, és 10 évig tervezte, hogy újra megtámadja Izraelt. Ám ekkora már az Izraeli hírszerzés régen tudomást szerzett a szándékáról, és kulcsfontosságú adatokat szolgáltatott a saját fegyveres erőiknek, amelynek köszönhetően hatnap alatt sikerült Egyiptomot legyőzni. A harmadik arab izraeli háború 1967. június 05-én kezdődött amikor is Izrael légitámadást hajtott végre, mint megelőző támadás Egyiptomon. Izrael hatalmas sikere nagy változások kezdete lett. Az ENSZ BT megszavazta a 242-es határozatát, de annak többféle képen történő értelmezési lehetősége nem segítette a béke létrejöttét. A felek nem tudták rendezni a határozat alapján a területeket, határokat. 1967-es vonalnak”, „1967-es határoknak”, „a június 4-i határoknak” vagy „zöld vonalnak” neveznek, a nemzetközi jog alapján sosem érték el a nemzetközi határ státuszát. Ennél fogva sem közvetlenül, sem közvetve nem lehet határokként utalni rájuk Izrael Állama vagy egy jövőbeli „Palesztin Állam” tekintetében.⁶ A háború hivatalosan 1970 augusztusáig tartott, amikor is a felek

⁴ Rostoványi (2011); Paragi (2010)

⁵ Egyiptom területéről betörő szélsőséges csapatok támadása

⁶ Jogászok Hágai Nyilatkozata az izraeli-palesztin konfliktusról (2017)

aláírtak tűzszüneti megállapodást, Gunnar Jarring svéd diplomata közvetítésével. Egyiptom továbbra sem szeretett volna beletörödni vereségébe és 1973.október 06-án „Jom Kippur”⁷ háborúban, a negyedik arab izraeli háborúban, egyiptomi és szíriai csapatok egyszerre támadták meg Izraelt. A háborút 1973.október 22-én Egyiptom és Izrael által is elfogadott tűzszünet zárta le, az ENSZ BT 338. számú határozat ratifikálását követően, amely igazából felhívja a feleket a 242. határozat betartására.⁸ Furcsa módon a negyedik arab háborút mind az arab résztvevők, mind Izrael győzelemként könyvelte el. Ha lehet így fogalmazni katonai győzelmet Izrael, a politikai győzelmet az arab világ nyerte meg.⁹ A békeszerződést a felek 1974. januárjában először Izrael-Egyiptom, majd májusban Izrael- Szíria kötötte meg. Líbia nem írta alá.

Politikai entitásként 1974-ben létrejön a számos irányzatot tömörítő PFSZ¹⁰, majd az ENSZ megfigyelő pozíciót biztosít neki, valamint az Arab Liga, a palesztin nép egyedüli képviselőjének fogadta el.

A PFSZ ENSZ elismerése nemzetközi tekintetben kétségkívül legalizálta a szervezetet, ami igen kellemetlenül érintette Izraelt. Ezzel együtt Izrael és USA továbbra is terrorista szervezatként kezelte, amely az Egyesült Államok és szövetségesi érdekeit fenyegeti.

Továbbá az ENSZ Közgyűlés korábbi határozataival ellentétben, melyek csak menekültügyi kérdésként kezelték a palesztinok ügyét 1974 november 22-i 3236.számú határozatával elismerte a palesztin nép elidegeníthetetlen jogát Palesztiniában beleértve:

- A külső beavatkozástól mentes önrendelkezési jogot
- A függetlenségre és nemzeti szuverenitásra való jogot

1974. november 13-án Arafatot az ENSZ Közgyűlésen államfőnek kijáró tisztelettel fogadták. Kiemelném az akkor elhangzott beszédét, amely későbbiek folyamán híressé vált: *„Kijelentem itt, hogy egyetlen csepp arab vagy zsidó vért sem akarunk ontani, s nem találunk örömet az öldöklés folytatásába. Egy olajágot és egy szabadságharcos fegyverét hordozva jöttem ma ide. Ne engedjék kiütni az olajágot a kezemből. Ismétlem ne engedjék kiütni az olajágot a kezemből”*¹¹

⁷ Az engesztelés napi zsidó ünnep

⁸ Rostoványi (2006); Rostoványi (2011); Schweitzer (2006); Mult-kor (2018)

⁹ Rostoványi (2006)

¹⁰ Palesztin Felszabadítási Szervezet (1964. május 28)

¹¹ J. Nagy (2017)

Az ötödik arab-izraeli háború 1982-ben robbant ki Libanon és Izrael között ellen. Az okot a háborúra a londoni izraeli nagykövet megtámadása szolgáltatta, akit 1982. június 3-án támadtak meg Londonban. A háború megvívásának tervét "Békét Galileának" fedőnéven már előre elkészítette a katonai vezetés, így 1982. június 6-án megkezdődött az izraeli támadás Libanon ellen, amelynek a fő célja, hogy megakadályozza a Libanonból kiinduló terrorakciókat. Izrael 1982-ben támadást indított a Libanonban lévő PFSZ erők ellen. A vége a háborúnak az lett, hogy a Bejrútban tartózkodó palesztin fegyveres csoportnak távozniuk kellett. A PFSZ áttette székhelyét Tuniszba.¹²

Arab felkelések, Intifádák

1987. december 07-én olyan hatalmas feszültségek voltak már a két nemzet között, hogy egy teherautós gázolás, amely során egy palesztin munkást elgázoltak kirobbantotta az intifádát. A PSZF nem volt képes az élére állni, és létrejött a rivális palesztin szervezet a Hamász. Az intifáda egészen 1993-as Oslo-i megállapodásig tartott, és jelentős számú palesztin áldozatot követelt. Az izraeli fegyveres erők, sokszor a palesztinok fegyvertelen tüntetési ellen fegyvert használtak, így az összecsapások során 2000 fő palesztin hunyt el, amelyek között száz körül voltak a fiatal gyermekek.¹³

A második arab intifáda, amelyet „al-Aksza-intifáda” -ként is emlegetnek 2000 szeptemberében palesztin oldalról indult el. Ez egy válogatás nélküli terrorakciók sorozata volt, amely számtalan halálos áldozatot szedett és súlyos szenvedést okozott mindkét félnek. Az 1998-as Wye Riveri béketárgyalások sikertelenségét követően kezdődött meg, amikor Ariél Sárón akkori izraeli miniszterelnök látogatást tett a Templom-hegyen. Ekkor már elég széles körben elterjedt az a hír, hogy Izrael le akarja rombolni, esetleg át akarja alakítani az al-Aksza mecsetet, amely az iszlám vallás egyik szent helye. Sárón látogatása a vallási helyszínen eredményezte, hogy a palesztinok ismételten az intifáda eszközeihez nyúltak, kődobálásba kezdtek, amelyre az izraeli biztonsági erők azonnal reagáltak. A második intifáda kapcsán több vélemény is létezik az egyik, hogy még mindig tart, a második, hogy az intifáda 2015-ben véget ért, amikor egy új terrorhullám vette kezdetét.¹⁴

¹² Rostoványi (2006); Schweitzer (2006), Paragi (2006), Martin Gilbert - Izrael története (1991)

¹³ Martin Gilbert - Izrael története (1991)

¹⁴ Rostoványi (2006), Schweitzer (2006), Szabó (2019),

A 2008-as arab-izraeli konfliktus utólag a „34 napos háború” nevet kapta. Ez a konfliktus számít a hatodik háborús események. 2008. december 27-én Izrael elkezdte az „Ötött ólom” hadműveletet, azaz a Hamász Gázai övezetben található lehetséges fegyverraktárainak, és egyéb fegyveres készleteinek, köztük az Egyiptom Gázai övezet között futó több föld alatti folyosóinak, légi csapással történő megsemmisítését, aminek a rakétatámadások megállítását volt a célja. A háború 2009. január 15-ig tartott, amikor is megkezdődött az izraeli erők visszavonulása.

2009-óta kisebb hadmozdulatok voltak, amelyeknek a célja a terrorista szervezetek főbb utánpótlás vonalainak vagy vezetési pontjainak felszámolása, ám háborús műveletek nem folytak.¹⁵

2.2 Béketervek/ békéltetések

1969. december 09-én William P. Roger béketerve, amely a 242. ENSZ BT határozaton alapult, és Izrael elveti. Ezt követte a Camp David I. az elsőként megkötött izraeli-egyiptomi különbéké, ám Szíria és Libanon esetében nem született meg a békeszerződés. Ezt a különbékét azért is említtem meg, hiszen kitért a Palesztin területek rendezésére, valamint a palesztin nép jogaira.¹⁶ 1978. szeptemberében Camp Davidben folytatódott a tárgyalások, amely egy keretmegállapodás volt, ahol a tárgyaló felek kezdetben Egyiptom és Izrael, később Jordánia, valamint a Ciszjordánia terület, és a Gázai terület választott képviselőivel egészült ki. Lényege Ciszjordánia és a Gázai övezet autonómiáját irányozta elő. (ez egy ötéves megállapodás volt, amelyet utána újratárgyalás követett volna) A második keretmegállapodás egy a Izrael és Egyiptom közötti békeszerződés megkötése volt, amiben megegyeztek, hogy Egyiptom visszakapja a Sinai félszigetet, és izraeli hajók szabadon használhatták a Szezi csatornát. A megszállt területek palesztin vezetői 1978. október 1-én elutasították a Camp Davidi megállapodást, valamint az Arab liga kiközösíti Egyiptomot, és bojkottot hirdet ellene. 1981. augusztusában létrejött az első arab béketerv (Fahad Szaúd-Arábia majdani uralkodója) a Fahad terv¹⁷. Természetesen Izrael nem fogadta el ezt a tervet. Az 1987. december 22-ei ENSZ 605-ös határozata, amely Izraelt elítéli, és továbbra is arra szólította fel Izraelt, hogy vonuljon

¹⁵ Rostoványi (2006); Rostoványi (2011), Schweitzer (2006), Szabó (2019)

¹⁶ Rostoványi (2006); Szabó (2019); embassies - A békefolyamat, é.n; Coffman Wittes (2012)

¹⁷ Fahad, Szaúd-Arábia majdani uralkodója

ki az 1967-ben megszállt területekről. Területek békért elven alapult az intézkedés, amelynek a betartása nem történt meg. Következett a 1989. elején Rabin Samir terv. Ez a terv Júdea, Szamária, és a gázai övezetről tárgyalt volna, de mivel olyan kikötéseket tartalmazott, amely nem engedte volna egy szuverén Palesztin állam létrejöttét, így Palesztin részről elutasították. Későbbiek folyamán egyiptomi közvetítés, majd a Bush adminisztráció külügyminisztere James Baker egy ötpontos dokumentummal próbálta elfogathatóvá tenni a békejavaslatot mind két fél számára. A felek kisebb módosításokkal hajlandónak mutatkozott a Baker terv elfogadására,¹⁸de a tervet végül nem sikerült elfogadtatni. 1991.október 30-án Madrid-i konferencia kezdete, amely 1993-ig tartott érdembeli eredmények nélkül.¹⁹

Olsó I.

Az első komolyabb sikereket az Oslo I. tárgyalások hozták, amely keretében titkos tárgyalások kezdődtek Norvégiában (Második csatornaként – a norvégiai Fafo AIS kutatóintézet vezetőjének, Terje R. Larsennek és Joszi (Yossi) Beilinnnek Izrael akkori külügyminiszterhelyettesének a kezdeményezésével – 1993 januárjában) Izrael és a PSZF között a norvégok közvetítésével 1993 elejétől egészen az 1993. szeptember 13-ai elvi nyilatkozatig. A két szembenálló fél vezetője Jichak Rabin és Jasszer Arafat kézfogással szentesített a fehérház kertjében. A nyilatkozat lefedte a Camp David-i egyezményt és persze tartalmazott plusz kiegészítéseket is. A felek törekszenek a békés és biztonságos együttélésre és a viták békés rendezésére, aminek az alapjául az ENSZ BT 242. és 338. számú határozatait vették alapul. ²⁰**Oslo II.** 1995. szeptember 28-án Washington Izrael Palesztin átmenti egyezmény a Nyugati partról, és a Gázai övezetről, amely alapján az egész Gázai övezet, kivétel a zsidó telepek és katonai övezetek, a Nyugati part meghatározott részei palesztin önkormányzati hatáskörbe kerültek. A békefolyamatot, és a további megoldásokat ellenző szélsőséges terrorista szervezetek, a **Hamász**, a **Hezbollah** és az **Iszlám Dzsihád** terrormerényleteinek sorozatával, valamint Izrael katonai válaszlépéseivel alá ássa, és megtorpan. Az újonnan megválasztott Izraeli miniszterelnök Benjamin Netanjahu, nem volt hajlandó a Oslo megállapodások megvalósítására, és folytatta a megszállt területeken a zsidó

¹⁸ Maddy-Weitzman(1987): Inter Arab Relations, Ayalon (1992): Midel East Contemporaray survey i.m 134-135.o

¹⁹ A békefolyamat, egy elhúzódó, vontatott békéltetés volt, amely kézzel fogható megállapodást nem hozott

²⁰ Rostoványi (2006); Szabó (2019); Coffman Wittes (2012); Paragi (2009)

településpolitikát.²¹ A hebroni megállapodás (1997. január 15.) amely az adott város területi felosztását, valamint a város feletti ellenőrzést hivatott tisztázni. Ebben Netanjahu újra elővette korábban már letisztázott hebroni megállapodást. Lényegi érdem, hogy a „B” és „C” zónából történő izraeli erők kivonulását 1998 augusztusáig toltta ki.²²

Az **1998-as Wye River-i** tárgyalásokon megállapodás születik, ám komolyabb eredményeket nem hoz. 2000 szeptemberében palesztin oldalról elindult az intifáda. Több próbálkozás történt az erőszak elharapózásának megállítására, és a békefolyamatok folytatására, mint a stockholmi tárgyalás, vagy Camp David II, Clinton-i javaslatok, amely során érdemi eredmény sajnálatosan nem született.

Következet 2001. január 27-ei izraeli-palesztin- közös nyilatkozat a tabai tárgyalásokat követően, majd Izrael elfogadta 2002. június 24-én George W. Bush amerikai elnök egy beszédében kinyilvánított a szándékát, amelyben felvázolta a palesztin terrorizmus befejezését és az azt követő végső megállapodást valamennyi kérdésben Izrael és Palesztina között.²³ Az Egyesült Államok Külügyminisztériuma által készített dokumentumokon, a Madridi konferencián, az ENSZ BT 242., 338. számú határozatain, és a két nemzet eddigi megállapodásain alapult az ENSZ BT 1397-es határozata 2002-ben. Egy két-államos megoldás, ahol Izrael békében él palesztin állam mellett.

Ez képezte az alapját az Egyesült Államok, az ENSZ, az Európai Unió és Oroszország alkotta kvartett által elfogadott „útitervnek” (Roadmap)²⁴, amely béketervet 2003. április 30-án tették közzé. Az útiterv a felek közti helyzetet kívánta rendezni, beleértve a teljes békét minden érintett országgal. Izrael 2003. május 25-én elfogadta az a Roadmap béketervet, azonban olyan megjegyzésekkel egészítette ki, amelyeket alapvető fontosságúnak tartott a megvalósításhoz. Izrael ehhez csatolta az Egyesült Államok elkötelezettségi nyilatkozatát, amely elismeri, és figyelembe veszi ezeket a megjegyzéseket. 2003 decemberében Ariel Saron miniszterelnök bejelentette a kivonulási tervet a Gázai övezetből. A palesztinoknak először azonban még be kellett tartaniuk a Roadmap első szakaszában foglaltakat, ami a terrorizmus és a lázítás

²¹ Rostoványi (2006); Szabó (2019); Coffman Wittes (2012);

²² embassies - A békefolyamat

²³ Rostoványi (2006); Szabó (2019); Coffman Wittes (2012); Schweitzer (2006); Paragi (2009)

²⁴ egy kétállami megoldásjavasla, amelynek az eléréséhez egy háromfázisú békejavaslatot terjesztettek elő, Schweitzer (2006)

azonnali és feltétel nélküli befejezését takarta. Izraelnek a terrorizmus megfékezésére tett lépései közé tartozott az terroristák elleni kerítés építése is.

2004. november 11.-én meghalt Jasszer Arafat, és helyét a nyugati államok által akkor preferált, Mahmúd Abbász²⁵ vette át. Abbasz, mint tárgyaló fél, a béketárgyalások folyamán ragaszkodik az ENSZ 242-es határozatában foglaltakhoz, hogy Izrael vonuljon vissza az 1967-es háborút megelőző határvonalakig.²⁶

2005 augusztusában Izrael kivonult a Gázai övezetből, illetve négy észak-szamariai (Ciszjordánia) településről, annak érdekében, hogy a második intifáda kirobbanásával (2000 szeptember) elindult terrorhullámot megállítsa, és elősegítse a két nemzet közötti békefolyamat folytatását. 2006. január 25-én megtartott palesztin választásokon mindenki legnagyobb meglepetésére a Hamász szerezte meg a szavazatok többségét a Gázai övezetben.

2006. május 04-től 2009 augusztusáig Ehúd Olmert, volt az izraeli miniszterelnök, aki több intézkedést és katonai műveletet rendelt el a Gázai övezetben lévő terrorszervezetek ellen, ugyanakkor a terror elleni aktív fellépése mellett, ő volt az a miniszterelnök, aki a legtöbbször próbált békét kötni, és tárgyalni Mahmud Abbasz palesztin vezetővel. A tárgyalások abba maradtak, mert az izraeli miniszterelnököt feljelentették korrupció vádjával, ami miatt később börtönbe is került.

2007. június 14-én a Hamász palesztin radikális terrorszervezet fegyveres felkelést hajtott végre a vele rivális Fatah szervezet ellen, és átveszik a hatalmat a Gázai övezet felett. Az egységkormányzásban álló két palesztin frakció között végleges szakítás következett be. Ennek folyományaként ma, de facto két Palesztin önkormányzat van és egyik sem ismeri el a másikat: a szélsőséges Hamász uralja a Gázai övezetet, és a mérsékelt Fatah irányítja Ciszjordániát.²⁷ 2007 őszén a washingtoni prioritásokban hosszú évekig elhanyagolt területnek számító izraeli-palesztin tárgyalások is újratezdőtek, annak érdekében, hogy megállapodás

²⁵ (palesztin politikus, a Fatah vezetője) veszi át. A Palesztinai Felszabadítási Szervezet (PFSZ) elnöke, 2005. január 15. óta a Palesztin Autonómia Hatóság elnöke. 2012 februárjában a Fatah és a Hamász közösen őt jelölte ideiglenes kormányfőnek

²⁶ [Jogászok Hágai Nyilatkozata az izraeli-palesztin konfliktusról \(2017\)](#)

²⁷ Fontos megemlíteni, hogy a Palesztiniát vezető két kormány/ párt, a Palesztin Nemzeti Hatóság Abbasz, és a Hamász (Ismáil Haníje) új szavazást irányzott elő, 2020 februárjára, amire tizennégy éve nem volt példa, és hozzáteszem mindkét fél a saját győzelmét reméli. Ezidáig nem történt meg

jöjjön létre a végleges rendezésről.²⁸ Az Amerikai Egyesült Államok új elnöke 2009 januárjától Barack H. Obama, akinek a közel-keleti politikája gyakorlati megvalósításakor igyekezett azon az ösvényen haladni, melyet a Restoring the Balance készítői²⁹ ajánlottak a számára. A Bush-korszak unilateralizmusával szemben a multilateralizmushoz való visszatérést szorgalmazta. Az amerikai külügyminiszter John Kerry az Obama adminisztráció alatt több alkalommal próbált megoldást találni a két nép közötti feszültség feladására s a konfliktus igazságos rendezésére, ám ezt nem tudta elérni.

Az új szakaszt az újonnan megválasztott amerikai elnök Donald J. Trump hozta létre, amikor 2017 májusában Izraelben tett látogatást, és kifejtette, hogy ő személy szerint is, és az Egyesült Államok mindig is Izrael és a zsidó nép barátja, szövetségese volt, és marad a jövőben is. 2017. december 06-án Donald J. Trump, az Egyesült Államok elnöke elismerte Jeruzsálemet Izrael hivatalos fővárosaként és visszautalt az 1995-ös, a Kongresszus által megszavazott Jerusalem Embassy Act³⁰ nevű törvényre, amellyel nemcsak a palesztin lakosság és a környező arab államok negatív reakcióit váltotta ki, hanem az ENSZ tagországok többségének. A Trumpot megelőző adminisztrációk a béke érdekében nem ültették át³¹ gyakorlatba a törvényt. A helyzet azóta fokozódott, és idén 2020. január 28-án Donald Trump próbált a sajátos módján enyhíteni a két nemzet között feszültséget nem sok sikerrel. A Trump-terv értelmében Izrael elcsatolhatná az 1967-ben elfoglalt Ciszjordánia azon részeit, ahol zsidó telepek épültek, amelyeket az ENSZ törvénytelennek tekint. Izrael részévé válna a Jordán folyó völgyének nagy része is, így a zsidó állam venné körbe a palesztin állam zsidó telepektől szabdalt ciszjordániai részét. A tervek értelmében a palesztin állam székhelye Kelet-Jeruzsálem egyik peremvárosába kerülne. Izraeli fennhatóság alá kerülne a Templom-hegy és az al-Aksza mecset is, amely az iszlám egyik leghölgentebb helye, ahol Izrael feladata lenne garantálni a vallásgyakorlás szabadságát.

²⁸ ez nem történt meg, a 2008 decemberében kirobbant gázai háború miatt

²⁹ Richard N. Haass and Strobe Talbott (2008), Egy közel keleti új diplomáciai stratégiai eljárások könyve,

³⁰ PUBLIC LAW 104-45—NOV. 8, 1995 109 STAT. 401, amely kimondta hogy az Amerikai Egyesült államok elismeri Jeruzsálemet Izrael oszthatatlan fővárosának, és ennek fényében intézkedik az amerikai nagykövetség áthelyezésére Izraelbe.

³¹ Ázbej 2019) -



1. ábra

Forrás: Donald J.Trump – Twitter page (Letöltve: 2020.05.03)

A kétállami megoldás viszont nem váltott ki egyértelmű támogatást sem a palesztinok, sem az izraeliek körében, nemzetközi szinten pedig többen is bírálták. Izrael térképét Trump béketerve teljesen átrajzolná. (1.sz. ábra)

Mahmúd Abbász és a Hamász is elutasította a tervet. Abbasz szerint a terv egy egységes Jeruzsálemre épült, amely Izrael osztatlan fővárosa, és továbbá sérti az 1993-ban kötött, történelmi jelentőségű oslói egyezményt. Az Arab Liga a 2020. február 1-én Egyiptomban megtartott gyűlésén egységesen elutasította Donald Trump béketervét, valamint ragaszkodtak ahhoz, hogy a palesztin állam az 1967-ben elfoglalt területeken jöhessen létre, Kelet-Jeruzsálem fővárossal.

Mahmúd Abbász 2020. február 01-én bejelentette, hogy megszakítják a kapcsolatot Izraellel és az Egyesült Államokkal. Abbász véleménye az volt, hogy a Trump féle béketerv sérti az

1993-ban kötött, történelmi jelentőségű Oslo-i egyezményt, amelyben több évtizedes szembenállást követően először sikerült a béke megkötéséhez vezető útra lépni.³²

2.3.

Az feszültség forrásai

2.3.1. Vallás

Vallási vonatkozásban kezdetben nem volt feszültség az Arab és Izraeli népek között. Chájim Weizmann és Fejszál emír 1919 januárjában megállapodást kötöttek egymással³³, amelyben az arab és zsidó nép közötti faji rokonsági, és ősi kötelekekre hivatkozva állást foglalnak a legszorosabb együtt működés, illetve a zsidók nagyarányú bevándorlásának és letelepítésének ösztönzésére.³⁴ Izrael állam megalakulását követően az arabok számára Izrael és vele együtt a zsidó vallás vált az ellenség képévé. Megalakulását követően, Izrael az arab többségűnek megmaradt területeket biztonsági okokra hivatkozva katonai ellenőrzés alá vette. A katonai intézkedések sok esetben a helybéli arab lakosok jogait csorbították, amely elmélyítette az ellenszenvüket. Ez az állapot az 1960-as évekig állt fenn. Mára javult az arab közösségek helyzete, miután autonómiával, saját önkormányzatokkal és a szabad vallásgyakorlás jogával rendelkeznek, politikai és gazdasági súlyuk ellenben elmarad az izraeli társadalom szintjétől. Hasonló a különbség az arab lakosok átlagos életszínvonalának és a települési infrastruktúra kiépítettségének viszonylatában is.³⁵

Sajnálatos módon a vallást, mint eszközt használják, használták, szélsőséges terrorista szervezetek, csoportok, akik mind két fél részéről mereven elleneznek, elleneztek bármiféle megállapodást a két nemzet között, és erőszakos akcióktól sem riadtak vissza. Terrorszervezetek, amelyek kezdetben mindkét fél oldalán jelen voltak, majd Izrael állam fejlődésével és stabil

³² <https://www.dw.com/en/mahmoud-abbas-dismisses-donald-trumps-peace-efforts-as-slap-of-the-century-to-palestinians/a-42145083>

³³ https://kitekinto.hu/iszlami/2013/07/21/balfour_projekt_brit_lelkiismeret-furdalas_palesztina_miatt

³⁴ Rostoványi (2011);

³⁵ Grünhut Z. 2014

katonai erejének kiépítésével zsidó oldalon ez megszűnt. A fentebb említett szélsőséges csoportok azok, akik a vallás nevében nem a békét, hanem az erőszakot hirdetik.

A főváros, mint a konfliktus forrása

Jeruzsálem, nem csak a fővárosa Izraelnek, hanem három vallás szent helyei következtében vallási zarándokhely is (2.sz. ábra), valamint mind az izraeli és palesztin nemzet fővárosának tekinti, amely egy plusz feszültségi forrás. A két nemzet közötti feszültséget növeli az arab vallású lakosság, mozgásszabadságában történő korlátozása, így vallásgyakorlásában is, hiszen Izrael által létrehozott biztonsági fal, és az azon való átjutás csak meghatározott időben lehetséges, valamint Jeruzsálemben a mozgás, az adott zónák között engedélyhez kötött, amelyet Izrael állam állít ki. Továbbá Izrael a biztonság érdekében szigorító intézkedéseket hozhat, és lezárhatja a falat, meggátolva ezzel az átjárást a lakosság számára. További konfliktus forrás az arab vallásúak számára, hogy a vallási szent helyeik ellenőrzését az izraeli biztonsági erők látják el.³⁶ Jeruzsálem lakosságának vallási alapon történő vizsgálata kimutatta, hogy a város (63%) zsidó és (37%) muszlim. Ezzel a legnagyobb zsidó populációval rendelkező izraeli város, de ugyanez elmondható az arab lakosságot illetően is.³⁷ Az egyébként is feszült helyzetben tette meg Donald Trump a már korábban említett bejelentését 2017 decemberében, amelyben elismerte Jeruzsálemet Izrael fővárosának. Az új Amerikai Nagykövetség nyitási ceremóniája Izraelben 2018. május 14-én került sor, Izrael megalakulásának 70 éves évfordulóján. A ceremónia alatt és után zavargások zajlottak a Gázai övezetben, amely során legalább 58 palesztin vesztette életét, és közel 2800-an megsérültek.³⁸

Történelmi szempontot figyelembe véve a zsidók szerint a Templom-hegy Dávid király óta a zsidóké hiszen megvásárolta a jebuszita Araunától.³⁹ A zsidó vallás számára évezredek óta Jeruzsálem az első és legszentebb város.

Az araboknak a harmadik legszentebb helye Jeruzsálemben lévő Szikladóm Mekka és Medina után, és zarándokhely egyben. Az iszlám számára az Al Aksza mecset a világ harmadik

³⁶ euronews (2015), <https://hu.euronews.com/2015/10/19/ujabb-fal-epul-izraelben>, washingtoninstitute.org, <https://www.un.org>, UN:No. 920 recorded 13 November 2003,

³⁷ Jerusalem Institute, 2016,

³⁸ Salman et al., 2018, Nagy Milada - Jeruzsálem státuszának nemzetközi vetületei,

³⁹ Sámuel Második Könyve 24:16–25; 1Kr 21:15–28; 2Kr 3:1; lásd: ARAUNA), Rostoványi (2006)

legszentebb helye, de a Templomhegyen helyezkedik el a Haram al-Sarifon is, mely arra a kőre épült, melyről Mohamed a Koránban olvasható éjszakai utazása során a mennybe emelkedett.

Hebron, mint vallási szent hely, és konfliktus forrás.

Hebronban az első vallási alapon elkövetett „vérengzés” 1929 augusztus 24-én hajtott végre a felhergelt arab tömeg, amely 64 zsidót ölt meg. Az arab tömegek agresszív viselkedését egy téves információ váltotta ki, amely szerint a zsidók a Templom hegy elfoglalását tervezték.⁴⁰ Az eseményt követően hosszú időre úgymond zsidótlanná változott Hebron, amíg 1967 után szélsőséges, főként amerikai, vallásos zsidó fanatikusok költöztek Hebron óvárosába. Mintegy ezer zsidó él jelenleg az arabok enklávéjába zárva, akiknek a biztonságának a biztosítása érdekében Benjámin Netanjahu a kilencvenes évek végén H1 és H2 részekre osztotta Hebront, és jelentős katonai erőket állomásoztatnak ott állandó jelleggel.⁴¹ A két rész között az átjárás egyre nehezebb, a terrorakciók következtében létrehozott számos biztonsági kapu következtében, ami az ott élő zsidók nyugalmát biztosítja, és nehezíti a palesztinok életét. 1994. február 25-ei hebroni merényletet szintén egy vallási alapon elkövetett bűncselekmény, melyben Baruch Goldstein, ortodox zsidó orvos többtucat imádkozóval végzett Ábrahám sírjánál. A vallási feszültségforrás részhez sorolom a második intifádát kiváltó eseményt, amelyet gyakran al-Aksza-intifádaként is emlegetnek. A békefolyamat bukását követően, 2000 szeptemberében kezdődött meg, amikor Ariél Sárón, akkori izraeli miniszterelnök látogatást tett a Templomhegyen. Ekkor már elég széles körben elterjedt az a tévhit, hogy Izrael le akarja rombolni, esetleg át akarja alakítani az al-Aksza mecsetet, amely az iszlám vallás egyik szent helye. Sárón látogatása a vallási helyszínen azt eredményezte, hogy a palesztinok ismételten az intifáda eszközeihez nyúltak, kődobálásba kezdtek, amelyre az izraeli biztonsági erők azonnal reagáltak. Az incidens odáig fajult, hogy az izraeli rendőrök tüzet nyitottak a fiatalokra.⁴³

Véleményem szerint a vallási alapon jelen lévő feszültség nem tud megoldódni a két nemzet között, amíg azt szélsőséges csoportok, politikusok felhasználják céljaik elérése érdekében. Mind a zsidókban, mind az arabokban negatív sztereotípiák alakultak ki a másiktól. Az izraeli szélsőséges cionisták nagyon szigorúak az araboknak tett engedmények tekintetében.

⁴⁰ Dag Heward-Mills (2017)

⁴¹ <https://www.ochaopt.org/> (2017)

⁴³ Szabó (2019), Kis-Benedek (2018)

Másrészt az iszlamista csoportok Palesztinában és máshol az iszlám világban támogatják a „szent” területek és helyek vallási okokból történő felszabadításának szükségességét, valamint az Izrael és a zsidó nép elleni erőszak és gyűlölet hirdetését.⁴⁴



2. számú ábra

Jeruzsálem óvárosának felosztása

Forrás: [economist.com/special-report/2017/05/18/how-the-1967-war-changed-the-shape-of-israel](https://www.economist.com/special-report/2017/05/18/how-the-1967-war-changed-the-shape-of-israel)

Letöltve 2020.05.18

2.3.2. Biztonság

Az első biztonsági intézkedés, amely nagyobb port kavart a nemzetközi közösségben az a biztonsági fal építése volt. Az építését 2002 júniusában, Ariel Saron miniszterelnöksége alatt, és a második Intifáda során kezdték meg. Az Izraeli vezetés úgy döntött, hogy a biztonság érdekében védőfallal biztosítja magát a terror ellen és ellenőrzése alatt tartja a palesztinok átjárását Ciszjordániából Izraelbe. Ez volt az az év, amikor palesztin radikálisok merényleteket

⁴⁴ [washingtoninstitute.org](https://www.washingtoninstitute.org) (2017)

követtek el, és hat hónap leforgása alatt több mint kétszáz izraeli életét oltották ki. A fal pontos hosszát nehéz megbecsülni, mivel nem egy egyenesről beszélünk, de a jelenlegi hossza körülbelül 700-800 kilométer (A zöld vonal hossza 320 km.). A komoly katonai jelenléttel övezett, és helyenként 8 méter magasba nyúló betonfal, szögesdrót vagy kerítés formájában látható. Az Izraelt a palesztin területektől elválasztó fal- és kerítésegyüttes sok szempontból eltér a többitől, legyen szó akár egy jelen pillanatban a migrációs válság során létrehozott határvonal menti védelmi kerítésről, falról.⁴⁵ A legnagyobb gond a biztonsági fallal az, hogy a vonala eltér az 1949-ben megállapított zöld vonaltól, azaz az 1967-es hatnapos háború előtti, nemzetközileg is elismert Izrael-Ciszfjordánia határvonaltól, így jogszerűtlen. A palesztinok által lakott területeket mélyen benyúlva szeli többször keresztül. Harminc olyan palesztin település van jelenleg, amelyeket minimum három oldalról fal vesz körül.⁴⁶

2004-ben a tanácsadó véleményében a Hágai Nemzetközi Bíróság kimondta, az építkezés a nemzetközi jogba ütközik, mert a meghatározott zöld vonaltól súlyosan eltér, de nem vitatta Izrael jogát a fal felépítésére. A Hágai Nemzetközi Bíróság elrendelte az addig felépült falszakaszok lebontását, és kártérítést írt elő az építkezések által károsított emberek javára. Izrael vezetése azonban semmisnek tekintette a véleményben foglaltakat. Ariel Sharon, sérelmezte a Hágai bíróság véleményét, és az izraeli legfelsőbb bíróság ítéletére hivatkozva, amely jogszerűnek tekintette az építkezést, folytatták azt.⁴⁷

A védelmi fal építésének kérdését nem csak jogi, hanem széles körű és folyamatos társadalmi vita is övezi a helyi, és nemzetközi szinten. Ugyanakkor a terroristák átjutásának megállítására felhúzott fal, az izraeli állampolgárok túlnyomó többsége számára elfogadható.

Szeretném kiemelni, hogy a korábban jellemző, öngyilkos merénylőket felhasználó terrorista cselekmények valóban csökkentek az izraeli területeken a falnak és a fokozott biztonsági intézkedésekének köszönhetően, ám a terrorszervezetek új eljárás módhoz nyúltak a támadásaik kivitelezéséhez, és a korábbi akciójukat a rakétatámadások, dróntámadások váltották fel. A fal jelenléte a két nép közti ellenségeskedést fokozza tovább, és a lehetséges békefolyamatok létrehozását akadályozza, továbbá fal jelenlétével sok személyi jog sérül.

⁴⁵, Amerikai-Mexikói határszakasz, Európa szerte emelt határ záruk,

⁴⁶ twostatesecurity, ⁴⁶ Schweitzer (2006),

⁴⁷ <http://nol.hu/archivum/archiv-325023-143804>,

Az Oslo II. a palesztin területeket A, B és C adminisztrációs zónákra osztotta fel (3.számú ábra). Az A viszonylagos palesztin autonómiát jelentett, a B zóna a Palesztin Hatóság közigazgatása alá tartozik, de a biztonságért az Izrael felel, míg a C zóna felett teljes izraeli kontroll érvényesül a területek 56% tartozott ekkor a C zónába, itt vannak az izraeli telepések otthonai, jellemzően a vízkészlet és sok termőföld is. A dolgokat nehezíti, hogy ezek nem egységes zónák, úgy képzeljük el, hogy a nagy C zónán belül helyezkednek el az A és B szektorok, akár a pacák a papíron.”⁴⁸Az A és B zóna közti átjáráshoz, át kell menni a C zónán, ami engedélyköteles. Izrael tovább nehezíti a helyzet, hiszen egyre több, korábban mezőgazdasági földet nyilvánít katonai műveleti vagy éppen természetvédelmi területté.⁴⁹



3. számú ábra

Forrás: <https://www.economist.com/special-report/2017/05/18/how-the-1967-war-changed-the-shape-of-israel>

Letöltve 2020.05.17.

⁴⁸ Schweitzer (2006); minden határon túl, twostatesecurity (2016)

⁴⁹ Schweitzer (2006);

Magát, mint a biztonsági helyzetet érintve kijelenthető, hogy nem biztonságos területnek számít a Gáza és a Nyugati part. Az izraeli külügyminisztérium által közölt adatok alapján 2015 októbere óta 77 izraeli állampolgár vesztette életét, 1195 pedig súlyosan megsérült a palesztin terrortámadások során. A támadások magukban foglalnak 203 sikeres és 149 megkísérelt késseléses támadást, 223 lövöldözést, 73 gázolásos merényletet, valamint 333 olyan támadást, amely során házi készítésű robbanószert alkalmaztak az elkövetők.

A nyilvántartások alapján a Gázai övezet irányából 1224 rakétát lőttek ki.⁵⁰ A magyar Külgazdasági és Külügyminisztérium tájékoztatása alapján a palesztin területek nem biztonságos országnak területnek vannak nyilvánítva. A palesztin területek nyugati parti része II. fokozott biztonsági kockázatú, amíg a Gázai övezet az I. utazásra nem javasolt országok és térségek közé tartozik.

A Nyugati Partra való beutazás fokozott biztonsági kockázatot jelent, az instabil biztonsági helyzet körültekintő magatartást, kiemelt óvatosságot és folyamatos, előzetes tájékozódást követel meg. Gyakoriak a halálos áldozatokkal és sebesülésekkel is járó erőszakos események ezeken a területeken, rendszeresek az összetűzések egyes katonai ellenőrzőpontoknál és izraeli telepeknél is. Mindez Jeruzsálem keleti negyedeire is vonatkozik, beleértve az Óváros bizonyos részeit és környezetét is.

A Gázai övezet feletti tényleges irányítást 2007 óta az EU által is terrorszervezetnek nyilvánított Hamász látja el.⁵¹

2.3.3. Településpolitikai

A cionista ideológia és gyakorlatának lényege Palesztina földjének kolonizálása, betelepítése volt. Az izraeli kormány a megalakulása óta aktív településpolitikát folytat. A függetlenségi háborút követő időszak célja az volt, hogy a korábban arabok lakta területeket zsidó lakossággal telepítsék be, párhuzamosan a földek minél nagyobb hányadának a megszerzésével. A palesztin menekültek földjét a zsidó állam kisajátította, de ez történt az izraeli arabok földjeinek kétharmadával. 1950-es és 1960-as években 700 új zsidó telep jött létre, megteremtve a szükséges infrastruktúrát a bevándorlóknak.⁵² Kezdetben a nahal telepek jöttek létre azon a határvidéken,

⁵⁰ Wave of terror 2015–2019 (2019).

⁵¹ konzuliszolgálat Palesztina,

⁵² Rostoványi (2006), Szabó (2019), Fodor Márk (2019),

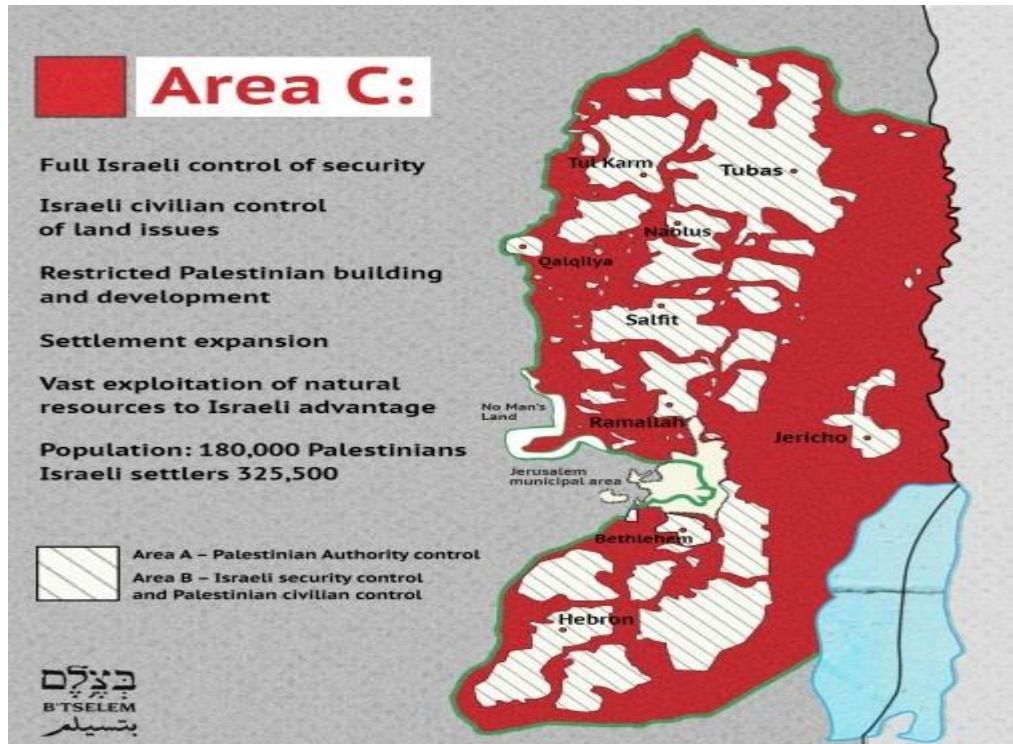
ahol felerősödtek az arab támadások. Ezek az izraeli Haderó kontrollja alatt álló telepek voltak és a telepések pedig katonai szolgálatukat töltő fiatalok, akik egyúttal földművelést és egyéb szükséges tevékenységet is végeztek. Ezek a nahal telepek a Nyugati part, és a Gázai övezet közvetlen határvidékén jöttek létre. Számuk a 60-as évekre harminc volt.

„A 1967-es háborút követően az elfoglalt területeken a zsidó telepek létesítése óvatosan kezdődött. Kezdetben azon a részeken, amelyet az arab lakosság ritkán lakott, vagy korábban zsidó telepek voltak. Az első telepek a Golán fennsíkon jöttek létre, majd folytatódott a Nyugati parton, és Betlehem és Hebron között félúton. 1972-re a Nyugati part 28%, 2000-re meg már 42% zsidó tulajdonban volt. A mozgalom hatására a hetvenes években megjelentek az első izraeli telepések az 1967-es határokon túl Jeruzsálemben és a környező területeken. Tovább erősítette a folyamatot a Szovjetunió összeomlása után lezajlott oroszajkú és nacionalista zsidó alija (azaz bevándorlás). A Menachim Begin vezette első jobboldali ciklus (1977-81) során a telepések jelentős állami háttérrel kaptak, kedvező hiteleket és infrastrukturális beruházásokat. A kormányzati támogatásnak köszönhetően 1983-ra Ciszjordánia területének 42 százaléka, valamint Gáza 31 százaléka izraeli ellenőrzés alatt állt. Az izraeli telepésmozgalom és az izraeli politika radikalizálódása 1987-ben az első intifáda, azaz általános felkeléshez vezetett a palesztinok körében, amely rengeteg áldozatot követelt mindkét oldalon. A telepésmozgalom történetében 2005 egy meghatározó töréspont, hiszen az arab-izraeli békefolyamat részeként Izrael kivonult a gázai övezetből és ezzel együtt felszámolta az ottani telepítést is.”⁵³

Napjainkban a telepésmozgalom helyzete a következő képen írható le. Ciszjordániát három részre osztották: az „A” zóna a Palesztin Hatóság közel teljeskörű irányítása alatt áll, saját közigazgatással és biztonsági struktúrával rendelkeznek. A „B” zónába tartozó területek a Palesztin Hatóság közigazgatása alá tartoznak, de a biztonságért az izraeli biztonsági erők felelnek. A „C” zóna lakossága teljes egészében izraeli katonai felügyelet alá tartozik. Jelenleg körülbelül félmillió (egymásnak ellentmondó források alapján 400 és 650 ezer fő között mozog) telepés él a megszállt területek „B” és „C” zónájában, akik az izraeli biztonsági erők védelmét élvezik (4-es ábra). Az izraeli kormány részéről két fajta lehet tagolni a telepéket: legális, a kormány támogatását bíró és illegális, a kormány támogatása nélkül létrejött és működő telepékre. Jellemző azonban, hogy a politikai vezetés utólag ismeri el a korábban illegálisan létrejött

⁵³ Fodor Márk (2019),

telepeket, így legalizálva saját szempontjukból őket.⁵⁴ A telepek folyamatos növekedését erőteljesen sérelmezi a Palesztin Hatóság, valamint a nemzetközi közösség is elítéli és a békefolyamat akadályaként értelmezik.⁵⁵ Az ENSZ számos vonatkozó döntése érinti a telepéspolitikát is, amely egyértelműen kijelenti, hogy a telepek létrehozása szemben áll a nemzetközi jog vonatkozó szabályaival, aláássa a kétállamos megoldás lehetőségét, továbbá hangsúlyozza, hogy a telepeknek nincs jogi érvényessége.



4.számú ábra

Forrás: *The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories*, Letöltve: 2020.05.04

A telepesszozgalmat több tényező befolyásolja. Az említettvallási és nemzeti indokok mellett gazdasági, társadalmi és védelempolitikai okai vannak a telepek folyamatos bővülésének. Az egyik fő indoka, ami generálja megszállt területre történő vándorlást, az Izrael Állam lakhatási problémája. A legtöbb család egyszerűen nem engedheti meg magának, hogy Tel-Avivban vagy Jeruzsálemben éljen az ottani magas árak miatt, ezért élnek a kedvező állami hitelkonstrukciókkal

⁵⁴ Szabó (2019), Fodor Márk (2019),

⁵⁵ Fodor Márk (2019)

és támogatásokkal, és inkább Ciszjordániába költöznek. Egy másik tényező az a izraeli társadalomban jelenlévő vallásos-szekuláris törésvonal.

A telepek lehetőséget teremtenek arra, hogy annektálásukkal bővítsék Izraeli stratégiai mélységét, amely egy sebezhető pontja az ország védelmének és nagy kockázatot jelent Izraelnek. Ez magyarázza a mindenkori kormányzat eltérő mértékű, de állandó támogatását a telepek építésében.⁵⁶

A palesztin-izraeli konfliktus jelenleg sem tekinthető kifejezetten békésnek: a gázai övezetből továbbra is heti szinten hajtanak végre rakétacsapásokat izraeli területekre, ahogyan Ciszjordániában is eltérő intenzitással, de folyamatosan végeznek több esetben már a terrorizmusba hajló akciókat a palesztinok az izraeliek ellen.⁵⁷

2.3.4. A vízpolitika

Az Egyesült Nemzetek Szervezete 2030-ig 17 fenntartható fejlődési célt fogalmazott meg (*ENSZ Közgyűlése a 64/292-es határozatában 2010. július 28. elismerte alapvető emberi jognak a tiszta ivóvízhez és alapvető higiénias feltételekhez való hozzájutást, amelyek közül az egyik, a mindenki számára hozzáférhető tiszta víz és a megfelelő higiéniai feltételek megteremtése*): Biztonságos és megfizethető ivóvíz elérése; A víz minőségének javítása, csökkentve a szennyezést, többek között a veszélyes vegyi-hulladékanyagok vízbe jutását; csökkenteni az egészséges édesvíz hiánytól szenvedők számát; egységes vízkészlet-gazdálkodás, határon átnyúló együttműködési, rendszerek kialakítása.⁵⁸

A palesztin és izraeli környezetbiztonsághoz és a fenntartható fejlődéshez, az ipari fejlődéshez, valamint a gazdaság megfelelő működéséhez, annak fejlődéséhez elengedhetetlen a víz. Vízpolitikai szempontjából az egyik legfontosabb tényező a Jordán folyó, amelynek a vízével azonos jogokkal rendelkeznek Izrael, Palesztina, Szíria, Libanon és Jordánia. A vízminőség a folyamatosan növekvő igények, valamint a környezet fokozott kihasználtság miatt fokozatosan romlott. A folyónak a 98% át elterelték, ezáltal megszüntették a természetnek az eredeti

⁵⁶ Rostoványi (2006), Szabó (2019), Fodor Márk (2019),

⁵⁷ Fodor Márk (2019), Szabó (2019)

⁵⁸ Fodor Márk (2019), Nagy Milada (2015)

folyómedernél lévő biodiverzitását. A palesztinok és izraeliek között lévő megosztott vizek (Shared Water)⁵⁹ policy 1959-ben fogadták el, további problémákat generál.

Két fő megállapodás született a palesztin -izraeli vízmegosztás kapcsán. Ezek az Elvi Nyilatkozat (1993, Oslo I.) és az Ideiglenes Megállapodás (1995, Oslo II.), amiben egy javaslat is van már a palesztinok vízügyi jogaira Ciszjordániában, de nem pontosította azokat. A 40. cikkely rendelkezett a vízügyek igazgatására felállított testületről, az Egyesült Vízügyi Bizottságról. ⁶⁰Az oslói megállapodás során létrejött a Palesztin Vízügyi Hatóság, amelynek a feladata a vízügyek kezelése Ciszjordániában és a Gázai övezetben. Ez sajnos nem így működik a valóságban. A vízügy Izrael központi irányítása alatt van, és csak csekély az a közmű, amely Palesztina területén van. A 40. cikkelynek azonban megmutatkoztak a hibái is, hiszen érdemi előrelépés fejlődés nem történt az érintett területen. Izrael álláspontja alapján megfelelő vízmennyiség jut a Palesztin félnek, ám ez a mennyiség a WHO (World Health Organization) által meghatározott minimális átlag szintet sem éri el. A gázai övezet egy másik kérdés vízelosztás tekintetében, ahol az ivóvíz alig 10% felel meg a nemzetközi követelményeknek. Kutatók számítása szerint egy ember napi minimális vízszükséglete 20 liter és további 3 liter a háztartási fenntartáshoz szükséges. A magasabb szintű életvitelhez 135 liter kellene, valamint további 70 liter amennyiben élelmiszertermesztést is folytat. A gazdasági növekedéshez a magasabb éleltszínvonal eléréséhez becslések alapján 165 liter/nap/fő vízfogyasztást kellene biztosítani.⁶¹

A palesztinok többször meg is vádolták Izraelt, hogy akadályozza az infrastruktúra kiépítését, fejlesztését. Egy 2016-os felmérés alapján kiderült, hogy Izrael 5, 5 milliós lakossága a 3 -4 szeresét használja annak a vízmennyiségnek, amit a palesztinok 2,5 milliós lakossága. Az Európai Unió próbál segíteni a hátrányos helyzetű palesztin népen és az Unió a Mediterráneumért program keretében egy víz sótalanítására alkalmas üzemeltetést készített el, amelynek az első lépcsője 2017-ben készült el, és 75000 palesztinnak, a második része a lepárló üzemnek 2019-ben készült el, amely már 150000 palesztinnak biztosított megfelelő iható vizet a Gázai övezetben. Ezeket a telepeket a EU 20 millió Euró támogatásával, az UNICEF, valamint a Palesztin vízügyi hatóság,

⁵⁹ Azon vízforrások, víztározók, amelyek Ciszjordániában erednek, átszelik Palesztina és Izrael határvonalát a Földközi Tenger felé, és az ellenkező irányúak, amely Izrael területén erednek, és a Jordánba, vagy a Holt tengerbe ömlenek. Ciszjordánián át.

⁶⁰ Dr. Kis-Benedek József (2005): A palesztin intifáda biztonságpolitikai és katonai összefüggései. Doktori értekezés. Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem.

⁶¹ (Gleick 2000), Ligetvári Krisztina 2018;

és a Gáza partmenti települések vízügyi szolgáltatójával jöttek létre. Továbbá folyamatban van egy harmadik lepárló üzem kiépítése, amelyre az EU 9, 7 millió Eur, támogat továbbá 2018. augusztusában átadásra került egy napelem park, amely napi szinten biztosítja a szükséges áramellátást a sótalanító üzemeknek. Ezévbén, ha elkészül a harmadik üzem akkor 250000 embernek biztosítanak iható vizet. Az EU további összeget biztosított a Palesztin Vízügyi Hatóságnak a vízügyi rendszer fejlesztésére. Hozzá kell tennem, hogy az EU 2006 és 2018 között 149 millió Eurót költött a megfelelő életkörülmények biztosítására.⁶²

A jogszabály értelmében a víz köztulajdon, ám ez a valóságban önkormányzati irányítás alatt áll. A palesztinok vízhasználatának 75%-át intézmények kezelik. A nemzetközi jog vízelosztásra vonatkozó passzusai a szuverenitás elvén alapszik. A területi szuverenitás jogot biztosít minden államnak a területén átfolyó összes víz használatára, valamint kifejti, hogy a folyó alsó szakaszán lévő államok vízellátását tilos korlátozni. A probléma akkor jelentkezik, amikor a politikai határ a vízgyűjtő kifolyása és a forrásterület között terül el, ahogy az izraeli vízgyűjtő, és Ciszjordánia. Az izraeliek és palesztinok közötti vízelosztásra a nemzetközi jog csökkentett hatással bír.

A fenntartható vízkezelés a fejlettebb Izrael estében már gyakorlatban is megvalósul, míg ez a Palesztin fél részéről még nem teljesen tudott a gyakorlatban is bevezetni. Izrael a kommunális szennyvíz 70%-át tisztítja összes vízfogyasztás 20%-a, valamint az öntözésére felhasznált vizek 50% -a tisztított szennyvízből származik, ami viszont Palesztiniában nagyon csekély.⁶³ Továbbá sajnálatos, hogy a sólepárló telepek által gyártott víz egy részét sajnálatos módon mind két fél öntözésre használja.

2.4.1 Gazdaság

Israel vs. Palesztina

Izrael gazdasági fejlődése és stabilizációja az állam megalakulását követő 25 év során hihetetlen teljesítmények nevezhető. Kimagasló gazdasága, első 25 évében az izraeli gazdaság

⁶² ec.europa.eu (2018)

⁶³ Michel et al. (2012)

kiemelkedő, évente átlagosan közel 10 % GDP-növekedést eredményezett,⁶⁴ úgy, hogy a kezdeti években az ország képes volt a bevándorló zsidó közösségek tömegeit befogadni, és majdnem a semmiből egy fejlett infrastruktúrát és gazdaságot építeni, úgy, hogy ezalatt az idő alatt négy háborút megharcolt.⁶⁵ Ez a gazdasági teljesítmény nagyrészt köszönhető az éveken át beáramló nagy tőkeimportnak⁶⁶ és annak a hatékony felhasználásának, valamint az új beáramló zsidó tömegek betelepítésének. Az 1973/74-ben bekövetkezett olajválság következtében az azt követő hat évben a növekedés üteme évi 3,8 százalékra lassult. A 80-as években tovább lassult 3,1 %-ra, de a 1990-es évekre újra talpra állt, és átlagosan évi több mint 5 % javult. 2000-ben, a GDP-je 7,7 %-ra nőtt. Az utolsó két éve már alacsonyabb mutatókat hozott 2018-ben 3,4%, 2019-ban 3,5%-os GDP-t tudott felmutatni.⁶⁷

Izrael hosszú időn keresztül volt a világ gazdaságainak egyik leggyorsabban fejlődő gazdasága. 2003-tól egy stabil növekedés jellemezte, ami azóta visszaesett, és a 3,5% körüli GDP értéket megtartotta. Az egy főre eső bruttó hazai terméke 41,728, amerikai dollárra nőtt.

Izrael 2019-ben továbbra is elérte makrogazdasági céljait, ami a rendkívül alacsony infláció, valamint az alacsony költségvetési hiány és a közköltségek korlátozott növekedése jellemezte.⁶⁸ Izrael gazdasági fellendüléséhez hozzá járult, hogy folyamatosan érkeztek külföldi befektetők, ezáltal növekedett az export.

Izraelt a 8,8 millió fős lakosságával az évek során elismerést tett szert, a mezőgazdaság, agrártechnológia, öntözés és napenergia terén. Igaz a GDP-nek csak közel 3%-át teszi ki a mezőgazdaság, ám jelentős technikai fejlődésének révén a világ egyik legfejlettebb mezőgazdaságává vált, és ebben hatalmas szerepe van a csepegtető öntözésnek, amely a vizet közvetlenül a gyökerekhez juttatja el. A Netafim a csepegtető öntözést 1965-ben egy kibucból indult útjára a Negev sivatagban. A technológia kezdetben a precíziós öntözést és a kibucok mezőgazdasági tapasztalatát ötvözte, de a folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően már a számítógépvezérlésnek és az adatelemzésnek is komoly szerep jut ötven év elteltével is a modern mezőgazdaság egyik alapköve.

⁶⁴ <https://embassies.gov>

⁶⁵ Rostoványi (2006), Nagy Milada (2015), <https://embassies.gov.il/>,

⁶⁶ elsősorban a termelésbe fektetett nagyméretű beruházások

⁶⁷ <https://countryeconomy.com/gdp/israel>

⁶⁸ <https://data.worldbank.org/country/israel>

A tudatos vízkezelés a mezőgazdaságban is jelen van. Izrael a vízfelhasználásának jóval több mint 80 százalékát újrahasznosítják. Különböző és többszörös tisztítást követően a visszaforgatott víz jól használható a mezőgazdaságban. Az izraeli víz újrahasznosításának mértéke jóval magasabb, mint bárhol máshol a világon. A mezőgazdaság további fejlődéséhez a Taranis nevű izraeli startup dróntechnológia is hozzájárul, ami adathalmazokat és előrejelzéseket, elemzést alkalmaz a mezőgazdaságban. A drónok egy adott földterület fölött repülnek és nagy felbontású képeket készítenek, amelyek számítógépes elemzésre kerülnek. Az adatok alapján egy gyors elemzés készül a farmerek számára. Például jelzik, hogy hol lepték el nemkívánatos rovarok a terményt. Így a farmernek lokalizálhatják a fertőzést, és megelőzhetik a probléma elterjedését.

Bio rovarirtás, ami a BioBee a világ egyik vezető növényvédelmi vállalata. Vegyi anyagok helyett különböző rovarokat használnak a kártevők ellen. Ez a természetes módszer nemcsak egészséges, hanem hatékony is, mert 70 százalékkal csökkenti a kemikáliák használatát. A BioBee termékei már több mint 50 országban arattak sikert. A Groundwork BioAg innovációja kevesebb trágya felhasználásával növeli a termés hozamot. Jótékony gombákat használnak arra, hogy a növények egy másodlagos gyökérzetet hozzanak létre, amely könnyebben felveszi a szükséges tápanyagokat és vizet a földből.

Az FFRobotics termékei számítógép vezérelte robotok, amelyek tízszer gyorsabban és hatékonyabban szedik le gyümölcsöt a fáról, mint az emberi munkaerő. A Saturas mikro szenzorokat telepít a földre, amelyek adatokat juttatnak el a farmerekhez. Az öntözés ideális idejét és mennyiségét lehet meghatározni ezzel az izraeli technológiával. Mivel a föld lakossága egyre növekszik, egyre több élelemre van szükségünk, amelynek előállításához egyre kevesebb vizet tudunk felhasználni. Az okos és környezetbarát izraeli mezőgazdasági innovációknak ezért egyre nagyobb szerepük lesz.

Számos új szektorban elért teljesítményéért, valamint a hagyományos iparágakban is jelentős kutatási és fejlesztési munkájának köszönhetően. Izrael mára a csúcstechnológia, és ahhoz szükséges fejlesztések egyik fő helyszíne, nevezhetjük egy második szilícium völgynek. Jelen vannak a szoftverfejlesztés, a távközlés, a biotechnológia, a gyógyszeripar és a nanotechnológia is.⁶⁹

⁶⁹ Dan and Saul 2012, CIA Factbook;

„Az Izrael-i gazdaság erősödéséhez hozzá járult továbbá az új izraeli valuta a sékel (NIS), ami napjainkra erős devizává vált, és amivel szabadon kereskednek a nemzetközi pénzpiacon. Ez egy új jelenség az évtizedeken át tartó devizasabályozás után, amely a második világháborút követően sok más országhoz hasonlóan szükséges lépés volt a gazdaság túlélése és növekedése szempontjából. Az állam első éveiben elsősorban azért lépett fel súlyos hiány külföldi devizákból, mert az ország importja jelentősen meghaladta az exportot. A normális gazdasági helyzet megteremtéséhez racionalizálni kellett a külföldi devizák alkalmazását.⁷⁰ Az 1960-as években tovább lazultak az importkorlátozások, az 1970-es években pedig teljes mértékben eltörölték. Az Európai Unióval és az Egyesült Államokkal kötött szabadkereskedelmi megegyezéseknek köszönhetően a szabályozások tovább enyhültek. Az izraeli kormány miután stabil gazdasággal rendelkezett, jelentős erőfeszítéseket tett, hogy felpörgesse a hazai gazdasági kezdeményezéseket. Eltörölték az alapvető áruk árát támogató szubvenciókat, és megnyirbálták a külföldi beruházás és export ösztönzését célzó jogosultságokat. Emellett nagyméretű privatizációs kampány vette kezdetét, amely során több száz állami vállalat cserélt gazdát. Az első évtized alatt számos kisebb céget privatizáltak, majd az elmúlt években a folyamat felgyorsult, a nagyobb vállalkozások, mint például az El Al Israel Airlines légitársaság, a Zim navigációs és Bezeq kommunikációs vállalat eladásából 3 milliárd amerikai dollár folyt be. A privatizációban a soron következő szektor az olajipar. A kormányzat szándékában áll emellett az is, hogy szolgáltatásainak egy részét a magánszférába vigye.”⁷²

Itt összegezve elmondhatjuk, hogy Izrael egy stabil gazdaságot hozott létre, amely önállóan helyt áll a világgazdaságban, saját közműrendszerre fejlett, bár energia termelésének jórészét még szénhőerőművek szolgáltatják, és az újrahasznosítható energia csak elenyésző. Jelentős földgázkészletei tovább erősítik a gazdaságát a térségben. Vízkészleteit vízfelhasználást tudatosan végzi, és élen jár ezen a téren a világban. Vízellátást és áramot is biztosít a palesztin nemzetnek.

A palesztin gazdaság és a fenntartható fejlődés

⁷⁰ csak az alapvető szükségletekre költöttek

⁷² <https://embassies.gov>,

A fenntartható fejlődés fogalma az ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottsága 1987-ben nyilvánosságra hozott jelentésében olyan fejlődésként jellemzett, amely „kielégíti a jelen szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék a szükségleteiket.” (ENSZ 1987:12) A palesztin gazdaság fenntartható fejlődéséről szóló jelentésben (PNH2012) is leírták, hogy a fenntartható fejlődés és a megszállás alatti létezés két összeegyeztethetetlen folyamat. A palesztin gazdaság fejlődése előtt álló akadályok külső (Palesztina katonai megszállás) belső (intézményi működési keretek) vezethetők vissza. További hatással vannak a gazdaságra az izraeli területfoglalások, valamint egyes gazdasági és személyi tulajdonban lévő létesítmények lerombolása. 2003-ban a megszállt területeken élő palesztinok több mint fele szegénységi színvonal alatt, napi 2 dollárnál kevesebből élt. 600000 palesztin napi jövedelme kevesebb mint 1,5 dollár volt, ami a létfenntartáshoz szükséges alapvető termékek beszerzését sem tette lehetővé. A helyzet azóta annyiban változott, hogy az átlag napi keresete egy palesztin dolgozónak nettó 22 USD míg egy izraelinek 43 USD⁷³. Ez a fizetés nagyban függ a területi elhelyezkedéstől is, hiszen a Gáza övezetben jóval rosszabbak a körülmények. Az 5-ös számú ábra is mutatja, hogy a szegénységi ráta növekedett, Gázában, míg a nyugati parton csökkent, de hozzáteszem nem sokkal 3,7%-kal. 2019-es szegénységi rátája Palesztinának területi bontás nélkül 24%-os.⁷⁴ míg Izraelnek 3,6%-os a szegénységi rátája.⁷⁵ Csak említésként Izraelben a minimális fizetés havonta 5300 sékel, ami körülbelül 470 000 forintnak felel meg, addig a palesztin lakosságnál a Gázai övezetben napi 2700 forintnyi a fizetés, havi szinten 81 000 forintnak megfelelő összeget tesz ki, és a nyugati parton 10 260 forint a napi bér, ami havi szinten 307 000 forintiak felel meg.⁷⁶

⁷³ <https://www.averagesalarysurvey.com/compare-countries/israel-vs-palestine> (2020),

⁷⁴ <https://hu.tradingeconomics.com/palestine/unemployment-rate>,

⁷⁵ <https://tradingeconomics.com/israel/unemployment-rate> (2020),

⁷⁶ http://www.pcbs.gov.ps/portals/_pcbs/PressRelease/Press_En_16-12-2017-LF-en.pdf,
<https://www.averagesalarysurvey.com/palestine>,

Table 3: Poverty Rates among Population by Region and Selected Years

Year	Poverty Rate	Poverty Gap	Severity of Poverty	Deep Poverty
2011	25.7	5.9	2.1	12.7
West Bank	17.6	3.9	1.4	7.6
Gaza Strip	38.9	9.3	3.2	21.0
2017	29.2	7.9	3.1	16.8
West Bank	13.9	2.8	0.9	5.8
Gaza Strip	53.0	15.7	6.5	33.7

5.számú ábra

Forrás: http://www.pcbs.gov.ps/Document/pdf/txte_poverty2017.pdf?date=16_4_2018_2

Letöltve: 2020.05.20

A palesztin gazdaság egy minimális javulást tudhatott magáénak 2018-ban a Gázai övezetmeredek elértéktelenedése miatt, de a nyugati part tovább folytatta a növekedését igaz egy lassabb módon. Ez a növekedés elsősorban az alaphatásnak tudható be, mivel 2018 első negyedéve különösen gyenge volt. Különböző gazdasági mutatók azt mutatják, hogy az állami kiadások csökkenése eddig 2019-ben nem eredményezte a fogyasztás és a befektetési szokások jelentős lefelé történő elmozdulását, inkább likviditási, mint fizető képességi problémának tekintik. De a bizonytalanság az elszámolási bevételek teljes átfogó megoldásával kapcsolatban továbbra is magas. Az alapforgatókönyv szerint, amely feltételezi az izraeli korlátozó rendszer folytatását, a Ciszjordánia és a Gázai övezet közötti megosztottság fennmaradását és a támogatási szintek csökkenését, a palesztin gazdaság várhatóan visszaesik a negatív növekedésbe 2020-ban és 2021-ben.. Ez elsősorban a nagyfokú bizonytalanságnak köszönhető, amely végül realizálná a magánköltéseket. A növekedés visszaesése, az egy főre eső reáljövedelem jelentős csökkenését és a szegénység növekedését vonja maga után. A jövőbeni költségvetési eredmény szintén függ az elszámolási bevételektől. Ha a külső anyagi segélyforrások támogatási szintje 2019-hez hasonló marad, a palesztin hatóság finanszírozási hiányosságokkal szembesülhet..⁷⁷

A gazdasági törekenységet, és kiszolgáltatottságot a 2019-es helyzetet hűen tükrözte, amikor Mahmud Abbas közölte, hogy nem fogad el a jövőben semmilyen a zsidó állam által begyűjtött adót. Ezzel óriási összegtől esik el a PH költségvetése (miután a bebörtönzött, vagy meghalt palesztin terroristákat és családjaikat jelenleg is támogatja a lent említett összeggel.) Ezt

⁷⁷ The world bank (2019), tradingeconomics.com, unctad.org, haaretz.com,

azután jelentette ki miután Benjamin Netanjahu miniszterelnök levonatta a kifizetendő adókból a „terroristák fizetését”. A levont összeg közel 3,73 milliárd forintba rúgott, ennyi volt 2018 folyamán a Palesztin Hatóság által „terroristáknak” és családjaiknak folyósított összeg nagysága. Az Izrael állam által begyűjtött palesztin adó a Palesztin Hatóság havi költségvetésének mintegy felét teszi ki. Netanyahu és Káhlon arról tárgyaltak, hogy próbálják-e meggyőzni Abbászt, fogadja el a kifizetéseket. A tárgyalás előtt egy nappal Káhlon a Palesztin Hatóság tisztviselőivel találkozott, hogy a pénzügyi válságról egyeztessenek. A Palesztin Hatóság nem fogadta el a pénzt. Egyetlen esetben fogadta volna el a Palesztin Hatóság az összeget, ha az a teljes levonástól mentes összege lett volna. A pénzösszeg visszautasításával egy rendkívül nehéz anyagi helyzetet hozott létre, főleg annak fényében, hogy a közelmúltban az Egyesült Államok is befagyasztotta a palesztinok segélyeinek egy részét, a béketervhez való ellenséges hozzáállásuk miatt. Ezáltal próbál Donald Trump nyomást gyakorolni a palesztin hatóságok vezetőire, hogy fogadják el a béketervet.

Az Arab Liga elkötelezte magát a küszködő Palesztin Hatóság megsegítésére havi 100 millió dollárral (29 milliárd forint), hogy ellensúlyozza az Izrael által visszatartott, költségvetésből kieső összeget.⁷⁸

Az ENSZ által 2019. április 25-én kiadott jelentés arra figyelmeztet, a palesztin vezetés rendkívüli pénzügyi, humanitárius és politikai nehézségekkel kerül szembe, melyekkel veszélybe sodorják Ciszjordániát és az államalakítási terveiknek a túlélését. A dokumentum szerint a helyzet kialakulásához többek között a gázai határkorlátozások, a Hamász-uralom, és a belső palesztin megosztottság is hozzájárul.

Kijelenthető, hogy Palesztina gazdasága jelenleg rendkívül törekeny, ehhez hozzájárul, hogy az elektromos áram nagy részét Izrael szolgáltatja számukra, amiből a kilábalás csak egy külső segítség formájában történhet, mint EU, ENSZ vagy más külső befektetők anyagi támogatásával saját energiatermelés megteremtésével érhetne el, de ezzel folyamatosan rá lenne szorulva a külső anyagi támogatásra. A palesztin gazdaság talpra állásának és normális működésének a legalapvetőbb feltétele a viszony normalizálása Izraellel, gazdaság reformja, és az esetlegesen egy kölcsönösen elfogadott béke megkötése.

⁷⁸ Neokon (2019), mfa.gov.il (2010), haaretz.com,

3.

Az ENSZ szerepe az arab–izraeli konfliktus kezelésében

3.1. Az ENSZ-békefenntartás kialakulása, fejlődése

A békefenntartás, mint feladat nem szerepelt az ENSZ Alapokmányában. A békefenntartás akkor jött létre, amikor a hidegháború alatt a Biztonsági Tanács nem tudta a neki szánt szerepet betölteni, és a kollektív békét és biztonságot fenntartani,⁷⁹ garantálni. Ez a kényszerhelyzet hozta létre a békefenntartást. A hidegháborús szembenállás, megghiúsította alapító tagországok tervét, és megakadályozta a Biztonsági Tanács állandó tagjainak egyhangú döntéshozatalát. A hidegháború alatt a katonai eszközökkel történő béke és biztonság megőrzését nem tudták megoldani, és nem csak a katonai eszközökkel történő, hanem a 6. és 7. fejezetben lévő további békéltető eszközök alkalmazása is megoldhatatlan volt. Az ENSZ kizárólag önkéntes haderő-felajánlást tudta alkalmazni, valamint az erő minimális alkalmazására és a fogadó ország konszenzusára épült békefenntartó műveletek szervezésére volt lehetőség.⁸⁰ Ez tette lehetővé, hogy a tagországok elfogadják a vétók, vagy a részvétel hiánya ellenére is az Alapokmány 6. fejezetében meghatározott békéltető eszközök hatáskörét. A békefenntartást nem tudták beépíteni a 7. fejezet egyik cikkének kényszerítő intézkedései közé sem.

Ezért mondta Dag Hammarskjöld (az ENSZ korábbi főtitkára 1953-1961), hogy a békefenntartás az ENSZ „hat és feledik” fejezete.⁸¹

Az Alapokmány első cikkének első bekezdése a műveletek jogi alapja, amely az ENSZ céljai között sorolja fel a nemzetközi béke és biztonság megőrzését.⁸² Annak ellenére, hogy a békefenntartásra n nincs felhatalmazás közvetlen módon az Alapokmányban, a 6. és a 7. fejezet engedélyezi a jogi háttérrel a missziók számára. Ezek alapján tudjuk megkülönböztetni a 6. fejezethez tartozó műveletek, az erő alkalmazásának mandátumával nem rendelkezők, valamint a 7. fejezethez az erő alkalmazására is felhatalmazással rendelkező műveletek között.

⁷⁹ ENSZ Alapokmány 24. cikk 1. bekezdés. <http://www.menszt.hu/layout/set/print/content/view/full/186>. Letöltés ideje: 2020. május 24., Tisovszky (1997),

⁸⁰ Tisovszky (1997),

⁸¹ Dr. Prandler Árpád (1993),

⁸² Heinz Vetschera (1994),

A békefenntartás három vezérelve a hidegháború alatt alakult ki, és azóta is ezekre épülnek az ENSZ-missziók. Ezek a következők: a felek konszenzusa, a pártatlanság, és az erő alkalmazásának korlátozása az önvédelemre és a mandátum védelmére. A felek konszenzusa azért lényeges, mert ha az nem áll fenn, nem békefenntartásról, hanem a béke kikényszerítéséről beszélünk. A sikeres misszióhoz szükséges az a politikai akarat, amely harcoló felek beleegyezésével biztosítható. A gyakorlatban ez az egyetértés lehet, hogy nem akadálymentes a misszió napi működése során, de stratégiai szinten meg kell maradnia. A békefenntartás kialakulásakor az érintettek beleegyezése jogi követelmény és szükségszerűség is volt.⁸³ Mivel a békefenntartás nem egy állammal szembeni kényszerítő intézkedést jelent az Alapokmány 7. fejezete alapján, arra vonatkozik a 2. cikk 7. bekezdése. Eszerint az Egyesült Nemzeteknek nincs joguk, „hogy olyan ügyekbe avatkozzanak, amelyek lényegileg valamely Állam belső joghatóságának körébe tartoznak”.⁸⁴

A pártatlanság kérdése több vitát keltett. Elvben azt jelenti, hogy a békefenntartók nem állhatnak egyik harcoló fél oldalára sem. De a pártatlanság nem egyenlő a semlegességgel vagy az inaktivitással, hiszen a békefenntartóknak szükséges esetben be kell avatkozniuk, nem lehetnek tehetetlen szemlélői az erőszaknak, vagy a tűzszünet megsértésének. Mivel a pártatlanság nagyrészt percepció kérdése, ezért sok missziót ért már kritika ennek kapcsán. Ez az alapelv a hagyományos, tűzszünetet felügyelő missziók során könnyen megvalósítható, míg a modern, robusztus békefenntartás esetében nehezen tartható fenn. Az erő alkalmazásának korlátozása a hidegháború idején nem kérdőjeleződött meg, viszont azóta egyre nagyobb az igény, hogy a békefenntartók biztosítsák a lakosság védelmét is, amelyet az 1990-es évek békefenntartásának kudarcjai (Ruanda és Szrebrenyica) után vált általános lényeges igénnyé, attól függetlenül, hogy a misszió mandátumában szerepel e vagy sem.

A békeműveletek két generációba oszthatjuk, amelyeknél az amerikai orosz hidegháború vége jelentette a határt. A csoportosítás Boutros Boutros-Ghali ENSZ-főtitkárhoz köthető. Az első generációs békefenntartó missziók a hagyományos katonai, valamint a megfigyelő műveletek. 13⁸⁵ megfigyelő misszió jött létre a hidegháború alatt, amelyekre jellemző volt a kis

⁸³ Vetschera: i. m. 21–40. o,

⁸⁴ ENSZ Alapokmány, 1945, 2. cikk 7. bekezdés.

⁸⁵ <https://peacekeeping.un.org/en/past-peacekeeping-operations>,

létszámú személyzet, és feladataik jelentősen korlátozott felhatalmazásúak voltak. Maga a majd később vizsgát UNTSO misszió is ezt képviseli.

A Szovjetunió felbomlását követően, és a hidegháború végeztével az átalakult körülményekre és kihívásokra válaszként jött létre a többdimenziós, komplex békemissziós műveletek. Az első generációs műveletek sajnos nem voltak mindig célravezetőek. A konfliktusok többségében a missziók alkalmazását követően a béke csak ideiglenes volt és az érintett felek, néhány éven belül visszaestek az erőszakba. A konfliktus hátterében meghúzódó indokok megszüntetésére emiatt, egyre nagyobb elvárás mutatkozott. Ennek az elvárásnak a megfelelése alapján az újgenerációs békemissziók felépítése eltér az első generációsok felépítésétől, mert a katonai jelenlét mellett rendőri, rekonstrukciós és fejlesztési feladatok, emberi jogi, politikai, humanitárius elemeket is tartalmaz, továbbá a konfliktus okainak kezelését, a hosszú távú békefolyamatot tartják kiemelt fontosságúnak. A hidegháború végeztével az állandó tagok kevesebb mértékben használták a vétőjogukat, így kevésbé gátolták a BT⁸⁶ működését. A tagországok jóval engedékenyebbé váltak az erő alkalmazásának kérdésében, amely következtében a missziók száma és költségvetése megnőtt. Ilyen modern misszió a stabilizációs műveletek, amelyeket akkor alkalmaznak, amikor nincs hatályban békeszerződés, és a misszió maga is tevékenyen részt vesz annak életbe léptetésében. A konfliktus utáni eljárások alkotják a másik csoportot.

Az összetettebb missziók, vagy robosztus missziók iránti igény megnövekedett az elmúlt csaknem három évtized során. A robosztus alatt azt értjük, hogy megfelelő számú és megfelelően felfegyverzett békefenntartó érkezik a művelet helyszínére, így a polgári lakosság védelmét is biztosítani tudják. Ez egy egyre gyakoribb feladat a missziók mandátumában, olyan formában, hogy „minden szükséges eszközt” felhasználhatnak a rögzített feladatok védelmében „a misszió képességein és a bevetés területén belül”.⁸⁷ A fegyverhasználat csak az utolsó lehetőség lehet. A helyi lakosság elvárja, hogy a békefenntartók biztosítsák a biztonságukat, amire nem minden esetben képesek. Nem áll módjukban, mert vagy nincs meg a megfelelő mandátum, vagy a megfelelő emberi technikai erőforrásuk. Itt fontos kiemelni, hogy a békemisszióknak ugyanakkor ez egy fontos eleme, hogy nem egy hadseregnyi katona látja el a missziót, hiszen békefenntartás

⁸⁶ Biztonsági Tanács,

⁸⁷ Bokodi (2011) Mit tartanak fenn a békefenntartók? Az ENSZ békefenntartó műveletek sikerének értékelése Külügyi Szemle 2011/2,

nem válhat békét kikényszerítő műveletté. Az összetett békefenntartás esetében kiemelném, hogy továbbra is szükséges a konfliktusban érintett felek beleegyezése, valamint az erő alkalmazására csak taktikai szinten kerülhet sor.

A robusztus békefenntartó missziót a legtöbb esetben az erő alkalmazására is felhatalmazzák, azonban nem szabad elfelejteni, hogy ennek hatására a békefenntartók számára is megnőtt a kockázat, és az eddigi semlegesség, amely, mint védőpajzs övezte a békefenntartókat is megkérdőjeleződik, hogy még békefenntartásról van-e szó, és nem inkább háborút vívnak-e a békefenntartók. A kényszerítő elemek megjelenésével a békefenntartás és a béke kikényszerítése összemosódik, a 6. és 7. fejezet alá tartozó elemek összekapcsolódnak. Ezt egyes szakértők a békefenntartás krízisének tartják, ugyanis szerintük az a missziók semlegességét is fenyegeti.⁸⁸

Összességében tehát azt mondhatjuk, hogy a többdimenziós műveleteket, amelyekben politikai, rendőri és humanitárius feladatokat is el kell látni, nem lehet pusztán katonai eszközökkel, a katonai beavatkozás logikájával végrehajtani. A művelet kezdeti szakaszában azonban, különösen, amíg instabil a helyzet, és a polgári lakosság védelmét biztosítani kell, elengedhetetlen a fegyveres jelenlét.⁸⁹

A békefenntartás szempontjából különösen figyelemreméltó az a tény, hogy egyre több konfliktus zárul megállapodással és nem fegyveres győzelemmel. 1995 és 2004 között háromszor olyan gyakori volt a tárgyalással, mint a győzelemmel záruló harc.⁹⁰ A béke tartósságát tekintve azonban aggodalomra ad okot, hogy a tárgyalással záruló konfliktusok nagyjából háromszor jobban kiújulnak, mint az egyik fél győzelmével lezárulók.⁹¹ Ez az egyik legnagyobb kihívás a békefenntartás előtt, ugyanis, ha sikerül is a konfliktust valamilyen módon rendezni, az elért béke nem marad tartós.

Am a legtöbb konfliktusban a békéltető eszközök, például a békemegállapodások, igenis elősegítették a konfliktus utáni átmenetet és a béke megszilárdulását. A lázadók főként a hatalomért, és vagyonért küzdenek, ami a konfliktust hosszú időn keresztül is generálhatja, és ezért igen fontos a humanitárius beavatkozás. Az ENSZ számára kihívásként jelent meg a

⁸⁸ Oliver Furley–Roy May: „Introduction”. In: *Peacekeeping in Africa* (szerk. Oliver Furley és Roy May). London: Ashgate, 1998. 3–12. o.,

⁸⁹ Tisovszky: i. m. 85–86. o.,

⁹⁰ Charles Call–Elisabeth M. Cousens: „Ending Wars and Building Peace”. IPA Working Papers Series, (2007), 3.o.,

⁹¹ Kendra Dupuy és Maria Hernández Carratero előadása. Oslo: PRIO, International Summer School, 2009.,

hidegháború végeztével, hogy a jelen kor összetett konfliktusait nem lehetett csak katonai eszközökkel megoldani. Az első nagyhatású ENSZ-dokumentum a békefenntartásról Boutros Boutros-Ghali Békeprogramja, amely 1992-ben született, és a hidegháború végével bekövetkezett változásokra reflektált. Bár a következő évek nem igazolták valamennyi feltevését, Boutros-Ghali szerint a kelet–nyugati szembenállás megszűnésével az ENSZ Biztonsági Tanácsát nem gátolják többé a vétók, így az központi szerepet játszhat a konfliktusok megoldásában. A Békeprogram megemlíti a békefenntartás sikerének tényezőiként a⁹² világos és gyakorlatban megvalósítható mandátum, a felek közötti együttműködés a mandátum végrehajtásában, a Biztonsági Tanács folyamatos támogatása; a tagállamok készsége a hozzájárulásra, hatékony ENSZ-irányítás; megfelelő pénzügyi és logisztikai támogatás. A Békeprogram meghatározta a következő években a békefenntartás alakulását, de csak mandátumokat, tevékenységeket sorol fel, és nem foglalkozik a konfliktusok alapvető okaival, és a békefenntartás eredményeivel, kimenetelével sem. A Békeprogram kiegészítését⁹³ 1995-ben, az ENSZ ötvenedik évfordulója alkalmából adták ki. Az azóta eltelt évek tapasztalatait szűri le. Levonja a tanulságokat boszniai és szomáliai kudarc kapcsán is, ahol az Alapokmány 7. fejezete értelmében az erő alkalmazására is sor került, miközben a békefenntartók megőrizték a pártatlanság alapelvét. A kudarcot inkább a humanitárius feladatok ellátásához és a polgári lakosság védelméhez szükséges feltételek hiányával magyarázta. Megemlíti a hosszú távú békét is, amely kapcsán a kivonulás időzítésének fontosságát és a békeépítésbe történő átmenetet emeli ki.⁹⁴

További reformjavaslat a 2000-ben Lakhdar Brahimi által vezetett szakértői gárda által elkészített panel jelentés. Ebben a következő területeken javasolta a békefenntartás sikerét előmozdítani: világos és teljesíthető mandátum, a tagállamok politikai szándéka arra, hogy az ENSZ-et támogassák politikailag, pénzügyileg és a műveletek során, szervezeti reformok, a robusztus békefenntartás fontosságának hangsúlyozása, vagyis, hogy a missziók képesek legyenek megvédeni magukat és mandátumukat.

⁹² Boutros Boutros-Ghali: Békeprogram. Budapest: Magyar ENSZ Társaság, 1992. 50. bekezdés.,

⁹³ „Supplement to an Agenda for Peace. Paper of the Secretary-General on the Occasion of the Fiftieth Anniversary of the United Nations”.,

⁹⁴ Bokodi (2011) Mit tartanak fenn a békefenntartók?, Az ENSZ békefenntartó műveletek sikerének értékelése
Külügyi Szemle 2011/2

A jelentés rávilágít: **„Semennyi jó szándék nem helyettesítheti a hiteles erő felmutatásának alapvető képességét.”**⁹⁵

2014. október 31-én Ban Ki-Moon volt főtitkár által megalapított ENSZ békeműveleteinek magas szintű független testületét, hogy átfogó tanulmányozást végezzen az ENSZ békeműveleteinek akkori helyzetéről és a jövőben igényeiről. A 16 tagú testület széles körű tapasztalatokat és szakértelmet gyűjtött össze. A célja felülvizsgálni az ENSZ békefenntartó műveleteit, és a különleges politikai missziókat, amelyeket együttesen „ENSZ békeműveletnek” nevezünk. A döntés bejelentésével a főtitkár kijelentette, hogy „a világ változik, és az ENSZ békeműveleteinek alkalmazkodnia kell ehhez a változáshoz, ha nélkülözhetetlen és hatékony eszköze akar maradni a nemzetközi béke és biztonság előmozdításában”.⁹⁶

António Guterres ENSZ főtitkár 2017-es reformjavaslatában, az Egyesült Nemzetek béke és biztonság szerkezetének, az ENSZ irányítási rendszerének és struktúrájának, valamint az ENSZ fejlesztési rendszerének átalakítására tett javaslatot. A békeműveletek reformjára vonatkozó elképzelésének középpontjában a politika áll. Célja, a hibák csökkentése, a béke és a biztonság eleminek koherensé, gyorsabbá és hatékonyabbá tétele. Hangsúlyozta a fontosságát a fenntartható béke és a Fenntartható Fejlődési Keretrendszer 2030-ra történő megvalósításának.⁹⁷ Kiemelte még a konfliktus megelőzésnek, mint eljárásnak, a regionális szervezetekkel való együttműködés fontosságát a jövőben, annak érdekében, hogy az ENSZ meg tudjon felelni a növekvő igényeknek.⁹⁸

Továbbá kezdeményezte a nagyobb békefenntartó műveletek mandátumainak felülvizsgálatát, amelyek középpontjában a sikeres végrehajtás feltételeinek felmérése áll, annak érdekében, hogy a megváltozott körülményekhez tudják igazítani a missziók mandátumát. A felülvizsgálatok értékelési szempontjai között szerepel a megbízások relevanciája, a kulcsfontosságú résztvevők politikai környezete és akarata, a műveleteik előnye a regionális, az ENSZ és más partnerekkel szemben, valamint a misszió támogatásának átalakítása. Ezek a vizsgálatok felfedik az új, továbbfejlesztett

⁹⁵ „Report of the Panel on United Nations Peace Operations (Brahimi Report)”. United Nations,.

⁹⁶ Orosz (2016) Hadtudomány-hadügy

⁹⁷ The 2030 Agenda for Sustainable Development, amelynek a keretrendszer alapjait a kiegyensúlyozott társadalmi fejlődés, a tartós gazdasági növekedés és a környezetvédelem képezik. 2015 augusztusában záródokumentum konszenzussal fogadták el.,

⁹⁸ <https://peacekeeping.un.org/en/reforming-peacekeeping>,

békefenntartási megközelítések elemeit, és a korai beavatkozások révén megerősítik a megelőzéssel kapcsolatos együttműködésünket.⁹⁹

3.2. ENSZ határozatok az izraeli-palesztin konfliktusban

A 181.-es ENSZ Közgyűlés határozata, 242.-es, 338-as BT határozatok, amelyeket meg kell, hogy említsek a konfliktus vonatkozásában. Itt kiemelném azt a tényt, hogy 2017-ig az ENSZ Közgyűlése 179 határozatot hozott Izrael vonatkozásában, továbbá Biztonsági Tanács által 225 megszavazott határozatot, míg Palesztinával szemben az ENSZ Közgyűlése 180 határozatot, és a Biztonsági Tanács által 187 határozatot hozott.

Elsőnek az **ENSZ Közgyűlés** 1947. november 29-i **181. számú határozatát** mutatnám be, amely konfliktusnak a kiváltó okává vált. Az ENSZ határozatot megelőzte, hogy Nagy-Britannia a Palesztin Mandátum ügyét átadta az ENSZ-nek. Az ENSZ és az általa kiküldött bizottság (UNSCOP), az adott területen két állam megalakításra tett javaslatot, **valamint Jeruzsálemet, mint nemzetközi enklávét határozta meg**. A zsidó lakosság, bár elégedetlen volt a számára kijelölt terület kis méretével, végül elfogadta a kompromisszumot. Ezek alapján az ENSZ Közgyűlése a megosztási tervről szavazást rendelt el, és 1947. november 29-én meghozta 181. számú határozatát. Ugyanakkor a 181 határozat az ENSZ Közgyűlés egyéb döntéseihez hasonlóan a nemzetközi jog szerint nem más, mint ajánlás, mely a „puha jog”¹⁰⁰ részét képezi. A határozat jogi erejét tovább gyengítette, hogy meghozatalakor az érintett terület feletti szuverén előírt palesztinai arab, és izraeli állam még nem is létezett, Transzjordánia pedig még nem volt ENSZ-tag. A későbbi ENSZ BT határozatok, mint a 242-es, illetve a 338-as határozatok sem utalnak rá. A határozatra hivatkozó zsidóság 1948.május.14-én kikiáltotta Izrael államot, amelyet követően megkezdődik az izraeli- palesztin konfliktus.¹⁰¹

⁹⁹ U.a., <https://www.un.org/press/en/2019/gaab4330.doc.htm>,

¹⁰⁰ olyan egyeztetett, nem szerződési természetű aktus, melyben az államok egymáshoz, vagy valamely jogi területhez való kapcsolatukat rendezik, magatartásukat orientálják anélkül, hogy jogi úton kikényszeríthető kötelezettséget keletkeztetnének. A könnyű vagy puha jog úgyszintén tárgyalás eredményeként jön létre,

¹⁰¹ arab és zsidó szembenállás kezdete,

242. ENSZ BT határozat

Az 1967-es hatnapos háború lezárását követően 1967. november 22-én ENSZ BT megszavazta 242-es számú határozatát, amely a közel-keleti béke megteremtésének, ezen belül a Jeruzsálemkérdés megoldásának egyik sarokkövévé vált, valamint a későbbi Izrael- Palesztin békeszerződések kiindulópontjául szolgált.¹⁰² A háború általi területszerzést elítélte, és kifejezte a térség minden államának biztonságát garantáló tartósa béke létesítésének szükségességét. „A határozat alapelvei a következők voltak: az izraeli fegyveres erők kivonása a konfliktus során elfoglalt területekről, minden katonai követelés és a hadi állapot megszüntetése, a térség minden állama szuverenitásának, területi integritásának és politikai függetlenségének, valamint annak a jogának tiszteletben tartása és elismerése, hogy békében, biztonságos és elismert határok között, fegyveres fenyegetések és támadások nélkül élhessen. Az Alapokmány értelmében a tagállamok kötelesek elfogadni és végrehajtani a Biztonsági Tanács határozatait.”¹⁰³

E határozat, ellentétben a Közgyűléshatározataival, jogilag kötik a tagállamokat. Azonban azt a kérdést, hogy a határozat vonatkozik-e Jeruzsálemre, az izraeli és arab oldal különbözőképpen ítéli meg. Sajnos a határozat különböző nyelven történő lefordítása alkalmat adott annak különféle képen történő értelmezésére. A nemzetközi jogban, ha a szövegek értelmezése nehézségbe ütközik, kiindulópontként az eredeti változatot használják. Mivel egy brit javaslatról volt szó, így az angol szöveg lett a mérvadó. John McHugo álláspontja alapján az angol változathoz viszonyítva nem következik, hogy Izrael a területekről való visszavonulást saját elgondolása szerint értelmezve megtarthatna magának bizonyos területeket.¹⁰⁴ „Izraeli szerint a szöveg szerint a fegyveres erők kivonása „a területekről” és nem az „összes területekről” kell, hogy megtörténjen.

Az arab álláspont szerint nincs jelentősége annak, hogy a szöveget így fogalmazták meg. Dore Gold állítása szerint amerikai és brit szóvivők is hangsúlyozták, hogy a 242-es nem szólít fel teljes izraeli

¹⁰² 242-es határozat Függelékénél csatolva,

¹⁰³ Schweitzer (2006),

¹⁰⁴ McHugo (2002),

Egy McHugo által említett példa szerint: A „Dogs must be kept on the lead near ponds in the park.” szöveg éppúgy minden kutyára vonatkozik (az „all” szó használata nélkül is), mint ahogyan a „withdraw from territories” is minden megszállt területre érvényes. Továbbá szerinte nem feltétlenül jelent határmódosítást a „biztonságos és elismert határ” igénye, átfogó béke esetén ilyené válhatnak az 1967 előtt érvényben volt fegyverszüneti vonalak is. 859-862.o.,

kivonulásra, sőt azt is leszögezi, hogy a kihagyás ¹⁰⁵szándékosan történt, miután Lord Caradon, az ENSZ-be küldött brit nagykövet visszautasította a szovjet kérést, hogy a szövegbe kerüljön be, hogy Izraelnek „minden” területről ki kell vonulnia. „Egy biztos, az ENSZ BT számos későbbi határozata (252, 267, 465, 476, 478) világossá tette, hogy Jeruzsálemre is érvényesek az 1949-ben aláírt Negyedik Genfi Egyezmény idegen területek háborúban történt megszállásra vonatkozó cikkelyei, illetve, hogy a Kelet-Jeruzsálem státuszának megváltoztatására vonatkozó izraeli lépések törvénytelenek.”¹⁰⁶

338. ENSZ BT határozat (1973 október 22.)

A 338-as határozat, amely visszautal a 242-es határozatra és felhívja a konfliktusban résztvevő országokat az abban foglaltak betartására, így ugyan úgy a határokat 1967-es háborút megelőző állapotára vonatkozik, de mivel a 242-es számú határozatban a határvonalak, területek nem lettek meghatározva pontosan Izrael részére, így a feszültség nem szűnt meg létezni (palesztin-izraeli konfliktus során).

A határozatban a BT felszólította az összes harcoló felet, a tűzszünet megkezdésére, valamennyi katonai akció befejezésére, legkésőbb 12 órával a határozat elfogadását követően.

Felhívta az érintett feleket, hogy a tűzszünet után a Biztonsági Tanács 242 (1967) határozatának valamennyi részét tartsák be; valamint úgy határoz, hogy azonnali tűzszünettel egyidejűleg a tárgyalások is kezdődjenek meg az érintett felek között, megfelelő irányítás mellett, egy igazságos és tartós béke megteremtése érdekében a Közel-Keleti térségben.¹⁰⁷

456. ENSZ BT határozat (1980.03.03.)

Maga a határozat azért bír jelentőséggel a konfliktus vonatkozásában, hiszen ez volt az első alkalom, amikor elítélte az ENSZ Izrael településpolitikáját. A határozat alapjait a 446-os határozat, valamint a 1967-es háború óta megszállt arab területek, köztük Jeruzsálem kapcsán keletkezett S / 13450. 1 és S / 13679 számú jelentései. A határozat megemlíti, hogy Izrael elutasította a 446-os

¹⁰⁵ a teljes 242. határozat szövege, a függelék részénél csatolva,,

¹⁰⁶ Schweitzer (2006),

¹⁰⁷ <https://peacemaker.un.org/sites>,

(1979), és 452-es (1979) határozatokat. Mint a jelen példa is mutatja Izrael a BT határozat ellenére is tovább folytatja a telepek építését palesztin területen.

Maga a határozat megerősíti, hogy Izrael által 1967-ben elfoglalt arab területekre, beleértve Jeruzsálemet is a polgári személyek háború idején történő védelméről szóló, 1949. augusztus 12-i negyedik genfi egyezmény vonatkozik.

Az ENSZ BT eme határozatát elfogadó országok mély aggodalmuknak adtak hangot az izraeli hatóságoknak a megszállt arab területeken - ideértve a Jeruzsálemet is - végbemenő települési politikai folyamat kapcsán, valamint annak következményei miatt.

Figyelembe véve a magán és állami földterület és vagyon, valamint a vízkészletek pártatlan védelmének szükségességét, valamint szem előtt tartva Jeruzsálem sajátos helyzetét és különösen a város szent helyeinek egyedülálló szellemi és vallási dimenzióját, ebből fakadó védelmének és megőrzésének szükségességét, **456.** ENSZ BT határozatát elfogadó országok felhívják Izrael figyelmét a településpolitikának a Közel-Keleten átfogó, igazságos és tartós béke elérésére tett minden kísérletére gyakorolt súlyos következményeire,

Az ENSZ BT emlékeztette Izraelt a Biztonsági Tanács rá vonatkozó határozataira, különös tekintettel az 1967. június 14-i 237 (1967), 1968. május 21-i 252 (1968), 1969. július 3-i 267 (1969), 1969. szeptember 15-i 271 (1969) és 25. (29) (1971) határozatokra.

A fontosabb pontjai a határozatnak, amelyben elmarasztalják Izraelt a településpolitikája végett a következők:

5. megállapítja, hogy az Izrael által az 1967 óta megszállt palesztin és más arab területek - beleértve Jeruzsálemet, vagy annak bármely részét - fizikai jellegének, demográfiai összetételének, intézményi szerkezetének vagy státuszának megváltoztatására hozott valamennyi intézkedésnek nincs jogi érvényessége, és hogy Izrael politikája és a népesség egy részének, és az új bevándorlóknak ezen a területeken történő letelepítésének gyakorlata, a polgári személyek háború idején történő védelmével kapcsolatos negyedik genfi egyezmény szemmel látható megsértését jelenti, és komoly akadályt jelent az átfogó, igazságos és tartós béke elérésével szemben az országban, és a Közel-Keleten;

6. határozottan sajnálja, hogy Izrael folytatja és kitart ezen politikája és gyakorlata mellett, és felhívja Izrael kormányát és lakosságát, hogy szüntessék meg ezeket az intézkedéseket, számolják fel meg a meglévő településeket, hagyjanak fel a települések tervezésével az 1967 óta megszállt arab területeken, beleértve Jeruzsálemet;

7. megkéri az összes tagállamot arra, hogy ne biztosítson Izraelnek semmiféle segítséget, amelyet kifejezetten a megszállt területek településeivel való kapcsolattartás céljából használnak fel;

8. kéri a Bizottságot, hogy folytassa az 1967 óta megszállt arab területek településeivel, ideértve Jeruzsálemet is, a természeti erőforrások, különösen a vízkészletek jelentett súlyos kimerülésének feltárása céljából, annak érdekében, hogy biztosítsák ezeknek a fontos országoknak a védelmét; a megszállt területek természeti erőforrásaival, valamint a jelen állásfoglalás végrehajtásának szoros ellenőrzése mellett.¹⁰⁸

Közgyűlés 2019.12.03-án öt állásfoglalást fogadott el Palesztina és a Közel-Kelet kérdéséről, köztük egy, amelyben felszólította a tagállamokat, hogy ne ismerjék el az 1967 előtti határok - beleértve a Jeruzsálemet is.

Az öthatározatból a következők kettőt emelném ki:

A „Palesztina kérdésének békés rendezése” című határozatot (A / 74 / L.15 dokumentum) A Közgyűlés felszólította a tagállamokat annak biztosítására, hogy az Izraellel kötött megállapodások ne jelentsék az izraeli szuverenitás elismerését az 1967-ben megszállt területek felett. A Közgyűlés megismétli felhívását a következő célok elérésére: igazságos, tartós béke a Közel-Keleten és véget vetés az izraeli megszállásnak, miközben felhívja Izrael a megszálló hatalmat, hogy szigorúan tartsa be a nemzetközi jogot, szüntesse meg a terület demográfiai összetételének megváltoztatására irányuló intézkedéseket, és haladéktalanul állítsa le az összes települési tevékenységét.

¹⁰⁸ unispal.un.org

A „Szíriai Golán” című határozat (A / 74 / L.9 dokumentum), amelyben a Közgyűlés kijelenti, hogy az Izrael azon törvényei, joghatósága és közigazgatása által tett intézkedései, amely a Szíriai Golán megszállását szolgálja, érvénytelenek, és követeli, hogy Izrael távozzon a területéről.¹⁰⁹

3.3. ENSZ missziók az arab-izraeli konfliktusban

UNEF I és UNEF II, (az ENSZ Első és Második Rendkívüli Hadereje)

Az UNEF I-et - az első egyesített nemzetek békefenntartó haderejét a Közgyűlés első rendkívüli ülésén hozták létre, amelyet 1956. november 1-től 10-ig tartottak. A haderő feladata az volt, hogy biztosítsa és felügyelje az ellenségeskedés befejezését, felügyelje a kivonulását a francia, izraeli és az Egyesült Királyság fegyveres erőinek Egyiptom területéről, majd a kivonulását követően ütközőzónát hozzon létre Egyiptom és Izrael között. További feladata az egyiptomi és az izraeli erők között, a tűzszünet felügyelete. A missziót Egyiptom kérésére 1967. júniusban megszüntették.¹¹⁰ A misszió sikeresnek tekinthető a mandátuma alapján, hiszen feladatát teljes mértékben kiszolgált. Első generációs misszióról beszélünk, amely egy jelentősebb békefenntartó erőt vonultatott fel, személyi és technikai téren annak érdekében, hogy biztosítsa a felek szétválasztását, és egyben elrettentő erővel is bírjon a fegyveres felekkel szemben,

Az UNEF II-et 1973. október 25-én hozták létre azzal a megbízással, hogy felügyelje a Biztonsági Tanács 340 (1973) határozatát, amely megköveteli az egyiptomi és az izraeli erők közötti azonnali és teljes tűzszünet betartását, valamint a felek visszatérését az általuk elfoglalt pozíciókba. Az erők mindent megtesznek annak érdekében, hogy megakadályozzák a harcok megismétlését, és feladatainak végrehajtása során az Egyesült Nemzetek fegyverszünet-felügyeleti szervezetének (UNTSO) katonai megfigyelőivel fognak együttműködni. Az UNEF II célja az volt, hogy együttműködjön a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságával (ICRC) a térség humanitárius erőfeszítéseiben.¹¹¹

¹⁰⁹ <https://www.un.org/press/en/2019/ga12220.doc.htm>

¹¹⁰ <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unef1mandate.html>

¹¹¹ <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unef2mandate.html>

1979 szeptemberében a misszió visszavonásra került a béke biztosítását követően. Szintén közel azonos nagyságú békefenntartó erőt vonultatott fel, mint az első misszió. UNEF II esetében is még elsőgenerációs műveletről beszélünk, ám együttműködés jön létre a Vöröskereszttel.

UNDOF, (a szíriai–izraeli csapatok Szétválasztását Megfigyelő ENSZ Haderő)

1974. március elejétől az Izrael és Szíria határán a helyzet egyre instabilabbá vált, és a fegyveres összetűzések fokozódtak. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Erőit (UNDOF) 1974. május 31-én hozták létre a Biztonsági Tanács 350 (1974) határozatával, miután az izraeli és a szír erők megállapodtak.

Az UNDOF ENSZ misszió feladata, hogy fenntartsák az izraeli és a szíriai erők közötti tűzszünetet, és felügyeljék a megállapodás végrehajtását. Ezt egy nagyjából ezer fős kontingenssel látja el.¹¹² A szíriai konfliktus során¹¹³ azonban megsértették a tűzszünetet a semleges területen. 2017. június 29-én az ENSZ Biztonsági Tanács egyhangúlag elfogadta az UNDOF mandátumának 2017. decemberéig történő meghosszabbításáról szóló 2361 (2017) határozatot¹¹⁴, és elítélte a szíriai fegyveres erők és fegyveres csoportok alkalmazását az ütközőzónában.¹¹⁵ A módosított mandátum ellenére az UNDOF továbbra is végrehajtja a feladatát, megfigyeli a kijelölt ütköző zónát, ha kell beavatkozik, amikor a katonai erők lépnek be a semleges területre. Itt a 2017-es 2361 határozattal módosították a mandátumát

UNIFIL, (az ENSZ Libanoni Ideiglenes Hadereje)

A Biztonsági Tanács 1978. március 19-i 425 (1978) és 426 (1978) határozata alapján hozták létre, annak érdekében, hogy biztosítsa az izraeli erők kivonulását Libanonból, helyreállítsa a nemzetközi békét és biztonságot, valamint segítse a Libanon kormányt hatalmának visszaállításában, Libanonban.

A Biztonsági Tanács 2006. augusztus 11-i 1701 (2006) sz. határozata szerint az UNIFIL a 425 és 426 határozatok szerinti mandátumának végrehajtása mellett, további feladatoként

¹¹² <https://peacekeeping.un.org/en/mission/undof>

¹¹³ a jelenleg is folyó polgárháború

¹¹⁴ minden 6-ik hónapban döntenek a misszió meghosszabbításáról,

figyelemmel kíséri az ellenségeskedés befejezését. Kísérje és támogassa a libanoni fegyveres erőket, amikor déli területekre telepítik őket, beleértve a „kék vonal”¹¹⁶ mentén is, amikor Izrael kivonja fegyveres erőit Libanonból. Koordinálja az említett tevékenységeket a Libanon és Izrael kormánnyal közösen. Nyújtson segítséget továbbra a civil lakosságnak, és biztosítsa humanitárius segítséget, valamint a menekültek biztonságos visszatérését. Segítsen a libanoni fegyveres erőknek a kék vonal és a Litani folyó között egy fegyvermentes terület létrehozásában, amelyen csak a libanoni fegyveres erők és az UNIFIL állománya jogosult fegyverviselésre. Nyújtson segítséget a Libanon kormányának a határok és más belépési pontok biztosításában, hogy megakadályozzák a fegyverek, fegyverzeti anyagok Libanonba történő behozatalát.

Ezzel az állásfoglalással egyszerre a Biztonsági Tanács felhatalmazta az UNIFIL-t is, hogy tegyen meg minden szükséges intézkedést, hogy működési területén semmilyen ellenséges tevékenység ne történjen. Biztosítsa az Egyesült Nemzetek Szervezetének személyzetének, épületeinek, létesítményeinek, felszerelésének a védelmét, biztonságát és szabad mozgását. Továbbá nyújtson védelmet a libanoni kormány hatáskörének megsértése nélkül, a közvetlen fizikai erőszak fenyegetése alatt álló civil személyeknek.¹¹⁷

UNOGIL, (az ENSZ Megfigyelő Csoportja Libanonban)

Az UNOGIL-t a Biztonsági Tanács 1958. június 11-ei 128 (1958) sz. határozata hozta létre, amely azonnali megfigyelő csoportot küldött ki Libanonba annak érdekében, hogy megbizonyosodjon, nem történik személyek, fegyverzeti anyagok illegális úton történő becsempészése a libanoni határon keresztül. Az UNOGIL szerepe szigorúan a megfigyelésre korlátozódott. Az UNOGIL az alábbi módszerekkel látja el feladatait:

a) az UNOGIL katonai megfigyelői rendszeresen és gyakran járőröztek minden megközelíthető úton reggeltől szürkületig, elsősorban a határszakaszokon, és az ellenséges erők területeivel szomszédos területeken,

¹¹⁶ A Kék Vonal egy az ENSZ által 2000-ben létrehozott demarkációs határ a megszállt palesztin területek és Libanon között.

¹¹⁷ <https://unifil.unmissions.org/unifil-mandate>,

- b) Állandó megfigyelőállomások rendszerét hozták létre, amelyeket katonai megfigyelőkkel láttak el. A megfigyelőknek ellenőrizniük kellett a területükön bejelentett beszivárgást, és a gyanús fejleményeket kellett megfigyelniük, és jelenteniük,
- c) A katonai megfigyelők szükséghelyzeti tartalékát a központban és a fő megfigyelőállomásokon kellett elhelyezni, rövid távú nyomozás vagy az embercsempészet állítólagos eseteinek kivizsgálása céljából,
- d) A központban értékelő csoportot kell felállítani, a megfigyelőktől és más forrásokból kapott információk elemzésére, értékelésére és összehangolására,
- e) A légi felderítést könnyű repülőgépekkel és helikopterekkel kellett elvégezni,
- f) A libanoni kormány biztosítja a megfigyelő csoport számára az összes rendelkezésre álló információt a beszivárgás gyanújáról,

A konfliktus rendezése után a feszültségek enyhülésével az UNOGIL-t 1958. december 9-én visszavonták.¹¹⁸

UNTSO

1948. május 29-én a Biztonsági Tanács az 50 (1948) határozatban hozta létre, amelyben egyben felszólította a harcok beszüntetésére a konfliktusban résztvevőket, és úgy határozott, hogy a létrejövő fegyverszünetet az ENSZ Közvetítője felügyeli egy katonai megfigyelői csoport segítségével. A katonai megfigyelők első csoportja, az ENSZ fegyverszünet-felügyeleti szervezete (UNTSO) néven vált ismertté. Az UNTSO misszióban katonai megfigyelők vesznek részt, akik Izrael és arab szomszédiak közötti fegyverszüneti megállapodásokat felügyelik, valamint megakadályozzák az egyes események eskalációját és segítséget nyújtanak, együttműködnek az UNDOF, és a Libanonban lévő UNIFIL (ENSZ ideiglenes haderővel) a tűzszünetek megfigyelésében. Az UNTSO megbízatása, mandátuma az elmúlt 70 évben nem változott.¹¹⁹ A fő feladata a fegyverszüneti megállapodásokat aláíró öt állam (Egyiptom, Izrael, Jordánia, Libanon és a Szíriai Arab Köztársaság) között tűzszünet, béke megfigyelése.

¹¹⁸ <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unogilmandate.html>,

¹¹⁹ <https://untso.unmissions.org/mandate>,

Az UNTSO székhelyét Jeruzsálemben tartja fenn, de további irodái vannak Bejrútban (Libanon), Izmailiában (Egyiptom) és Damaszkuszban (Szíria). Az összekötő hivatalai vannak Bejrútban, Damaszkuszban, Izmaelitában és Tel-Avivban, valamint Ammánban, amelyek székhelye Jeruzsálemben található.

Az UNTSO misszió parancsnokságról rendszeresen kapcsolatba lépnek fentebb nevezett országok kihelyezett ENSZ tisztjeivel a stabilitási és biztonsági tendenciák és hatások áttekintése céljából. Továbbá kapcsolatot tartanak fenn az ENSZ erőket támogató országokkal, a nemzetközi képviselőkkel.

Jóváhagyott erői a missziónak

- 152 katonai megfigyelő
- 153 helyi civil alkalmazott
- 91 nemzetközi civil alkalmazott

A misszióban résztvevő országok:

Argentína, Australia, Austria, Belgium, Bhutan, Kanada, Chile, Kína, Dánia, Észtország, Fiji, Gambia, Finnország, India, Írország, Nepál, Hollandia, Új-Zéland, Norvégia, Lengyelország, Oroszország, Szerbia, Szlovákia, Szlovénia, Svédország, Svájc, és Amerikai Egyesült Államok.¹²⁰

Halálesetek

- 18 katona/ biztonsági őr
- 18 ENSZ katonai megfigyelő
- 8 nemzetközi civil alkalmazott
- 6 helyi civil alkalmazott

Összesen 50 fő az elesett személyek száma a misszió megalakulása óta, amely a többi magasabb fokozatú, erő használattal felruházott missziókhöz képest alacsony. A 72 éve fennálló és elhúzódó konfliktus jól tükrözi, hogy maga Izrael és az őt körülvevő országok közti, feszültség még nem lett feloldva. A jelenlegi biztonság politikai helyzet a szíriai polgárháború, az ISIS, Irak destabilizációja, elvonta a figyelmet Izraelről.

¹²⁰ <https://untso.unmissions.org/untso-operations>,

Mint elsőgenerációs misszió feladatát ellátja, ám maga a konfliktus feloldásában nem tud aktívan részt venni.

Assaf Orion, a nyugállományú Izraeli tábornok nézőpontja alapján Izrael békeszerződése Jordániával és Egyiptommal, csökkenti a misszió létjogosultságát, habár az UNTSO-megfigyelő munkájuk nagy részét az UNDOF és az UNIFIL érdekében végzi - komoly kérdéseket vet fel az UNTSO relevanciájával kapcsolatban. Az UNTSO esetében a személyzetét a másik két misszióba vagy az ENSZ központjába kell beilleszteni véleménye alapján, mivel ezek többsége már megfigyelőként feladatot lát el ezeknél a misszióknál, ezáltal csökkenteni lehetne az ENSZ missziós költségvetését.

Jelenleg mind a három misszió teljes költségvetése körülbelül 600 millió dollár, tehát a fenti változtatások potenciálisan drámai költségcsökkentést jelentenének.¹²¹

Ha a békefenntartó missziók nagyságrendjét szeretnénk megragadni, elég az aktuális adatokra vetni egy pillantást. 2010 decemberében csaknem százezer békefenntartó vett részt összesen, 15 műveletben. Az ENSZ-békefenntartás éves költségvetése 7,26 milliárd dollárt tett ki.

2019-2020 elfogadott költségvetése 6,5 milliárd dollár. A 13 békeműveletnek az állománya százöttezer fő tesz ki. A költségvetés jóval kevesebb, ugye USA bejelentette, hogy csökkenti a hozzájárulást a ENSZ költségvetéséhez, míg eközben a kihívások egyre nőnek.¹²²

Összegzés

Megvizsgálva a palesztin–izraeli konfliktust, amelyben maga a gazdasági különbség is ok lehet a két ország közötti elhúzódó ellenségeskedésre – nem beszélve a vallási szent helyek, illetve a főváros helyzetének a rendezéséről –, egy jelentős, többdimenziós, feszültségekkel teli vizályt látok, amelynek rendezésére Izrael létrejöttét követő 72 év során sem született megoldás.

¹²¹ www.washingtoninstitute.org

¹²² <https://peacekeeping.un.org/en>,

A jelenlegi feszültségeket tovább fokozza az a tény, hogy az egyébként is szűkös vízkészletekkel rendelkező közel-keleti térség – jelen esetben Izrael területébe beleértve a Gázai övezetet és a Nyugati Partot (West Bank) – egyre kevesebb vízkészlettel rendelkezik. A szóban forgó készletek elosztását Izrael jelentősen befolyásolja. Igaz technikai és gazdasági képességei révén képes a tengervízleptárló üzemekben jelentős mennyiségű ivóvizet előállítani, ám hosszabb időintervallumban további feszültség forrása lesz a víz.

A vallást szintén, mint feszültségforrást említtem, mivel a politikai vezetők számos esetben eszközként használják fel céljaik eléréséhez ezzel is további konfliktusokat generálva. Maga a zsidóság is megosztott és törésekkel teli a vallási nézetek különbsége miatt is, hogy csak az ortodox és ultra-ortodox irányzat közötti nézetbeli differenciákat említsem. A zsidó nemzetállammal szemben mély sértettséget éreznek az elmúlt évtized során elszenvedett vereségek és területvesztések nyomán főként azok az arab államok, amelyek körbeölelik Izraelt.

A tény, hogy az életszínvonal és életkörülmények jóval az átlag alatti szinten vannak a palesztin területeken, ez lehetővé teszi a politikai és vallási vezetők számára a tömegek radikalizálását

Jeruzsálemet mind a két nemzet saját fővárosának tekinti, de a 181. ENSZ határozat nemzetközi enklávénak határozta meg és az 1967-es háborút követően a 242.-es határozattal elítélte Izraelt Kelet-Jeruzsálem katonai erővel történő erőszakos elfoglalásáért. 1980-ban Izrael a várost saját fővárosává kiáltotta ki, ezzel pedig egyoldalú lépést tett a helyzet eldöntésére. Az izraeli törvényhozó testület, a Knesszet által 1980. július 30-án hozott, úgynevezett Jeruzsálem-törvény értelmében a főváros „egy és oszthatatlan”.¹²³ Ez tehát igen jelentős forrása a két nemzet közötti feszültségnek, hiszen mindkét nemzet vallási központnak, továbbá fővárosnak tekinti Jeruzsálemet, és ebből egyik fél sem hajlandó engedni.

Konfliktusok kiváltó oka az emberi jogokat sértő, ám Izrael biztonsági érdekeit szolgáló, 700-800 kilométer hosszú betonfal, amely az ENSZ által jóváhagyott határvonalat, „zöld vonalat” jelentősen újraértelmezi és a Hágai bíróság ítélete ellenére saját legfőbb bírósági intézményével szentesítette annak létét. A zsidó állam településpolitikáját több ENSZ

¹²³ Knesszet (1980).

határozat is elítélte, egyben felszólította ilyen irányú cselekedeteinek befejezésére, azonban ezeknek Izrael a mai napig nem tett eleget. Katonai szemmel ennek okát abban látom, hogy egy stabil védőbástyát akar létrehozni maga körül, amely hozzájárul önvédelméhez. Ebből az aspektusból szemlélve pedig nem számít számára, ha ezzel a nemzetközi jogot megsérti. Az ENSZ-nek a 456-os határozata volt az első, amely felszólította Izraelt a telepek építésének felfüggesztésére 1980-ban. Azóta további elítélő határozatok születtek eme tevékenység meggátolására, de valódi visszatartó ereje nem volt egyiknek sem. Fontos megemlíteni, hogy mindkét nemzetben jelentős sérelem van: a palesztinok föld nélküli nemzetnek érzik magukat azzal, hogy elvették a területeiket, míg az izraeliekben is dolgoznak a múltban elszenvedett sérelmek, mint például régre visszanyúló üldöztetésük.

A béke esetleges lehetőségét nagyban nehezíti, hogy a palesztin nemzetnek jelenleg nincs olyan vezetője, mint Jasszer Arafat volt. Ő egyszemélyben képviselte a palesztin érdekeket. Bár halálát követően a vezetést Mahmúd Abbász vette át, és a nemzetközi közösség jelenleg őt ismeri el a palesztin nemzet vezetőjének, nem tudja a teljes palesztin nemzetet képviselni, mivel 2007 óta a Hamász átvette az irányítást a Gázai övezet felet, így jelenleg a nemzet megosztott. Egyesítésre történtek próbálkozások. Az egyik ilyen kísérlet egy szabad választás formájában valósult volna meg még 2013-ban, ám végül nem jött létre. 2020-ban újra megpróbálják kiírni a választásokat. Ha létrejön, akkor nagy kérdés, hogy a radikális és terrorista szervezetnek nyilvánított Hamász vagy a Mahmúd Abbász vezette Fatah lesz-e a győztes.

Bizonyos esetekben a Hamász és a Fatah képes közös választ adni. Donald Trump amerikai elnök béketervét mind a két szervezet elutasította. Bár a nemzetközi közösség magát a Hamászt terrorszervezetnek minősítette a tevékenysége miatt, a terrortámadásokat mégsem volt hajlandó beszüntetni válaszul a folyamatosan épülő zsidó telepekre.

A biztonsági fal lecsökkentette a terrortámadások számát, ám a terroristák új eszközökhöz, megoldásokhoz folyamodtak. Ezek lehetnek rakétatámadások, dróntámadások és egyéb megoldások. Az izraeli hadsereg katonai – elsősorban légitámadásokkal reagál az akciókra, amelyekben főleg a Hamász állásai képezik az elsődleges célpontokat.

Ha katonai oldalról közelítem meg a konfliktust, ez egy destabilizációs háború,

A palesztin oldal terrorral, mint eszközzel próbálja elérni a céljait.

Az eddigiekben leírtak ismerete szükséges ahhoz, hogy érthető legyen, miért hozott létre az ENSZ különböző missziókat Izrael és a vele súlyos konfliktusba keveredő arab államok között. A missziók többsége teljes mértékben ellátta a mandátuma szerinti feladatát. Ám kérdés, hogyha az UNTSO misszió mandátumának kiterjesztésére nem volt módja, akkor miért nem próbálkozott egy olyan misszió életre hívásával az ENSZ, amely képes lett volna hatékonyan kezelni a palesztin–izraeli konfliktust. Azt látni kell természetesen, hogy ehhez mind a két fél jóváhagyására vagy az ENSZ BT felhatalmazására szükség lett volna.

Véleményem szerint egy ilyen komplex kérdést lehet, hogy egy második generációs robosztus békemisszió tudna kezelni, de megoldani nem. Továbbá a sok ENSZ határozat, amelyet Izrael és a Hamász sem tartott be, nem vont maga után semmilyen szigorúbb intézkedést, ENSZ beavatkozást. Izrael esetében ez köszönhető annak, hogy a megalakulása óta őt támogató Amerikai Egyesült Államok az ENSZ BT állandó tagja, így képes minden egyes elítélő határozatot megvétózni.

Véleményem szerint, amíg Izrael mögött ennyire szorosan ott áll ez a szuperhatalom, amely vétőjogával meggátolja a határozathozatalt, amely számára vagy Izrael számára bármilyen szempontból előnytelen (geopolitikai céljaiknak), addig nem lesz reális lehetőség arra, hogy valódi lépéseket tegyenek a tartós béke és rendezés irányába.

Függelék:**Az ENSZ Biztonsági Tanács 242-es határozata**

Az ENSZ Biztonsági Tanácsának 242-es számú (1967) határozata a közel-keleti helyzetről 1967. november 22.

A Biztonsági Tanács,

kifejezi aggodalmát a közel-keleti helyzet súlyossága miatt; hangsúlyozza, hogy a háború útján történő területszerzés megengedhetetlen, valamint hogy igazságos és tartós békén kell fáradozni, amely lehetővé teszi a térség minden állama számára, hogy biztonságban éljen; hangsúlyozva továbbá, hogy valamennyi tagállam az ENSZ Alapokmányát elfogadva kötelezettséget vállalt, hogy az Alapokmány 2. cikkelye szellemében fog cselekedni;

- I. Megállapítja, hogy az Alapokmány elveinek végrehajtása megköveteli az igazságos és tartós béke megteremtését a Közel-Keleten, amelynek magában kell foglalnia az alábbi két alapelvet:
 - I. Az izraeli fegyveres erők visszavonása a legutóbbi konfliktus során elfoglalt területekről;
 - II. A hadiállapot és mindennemű háborús módszerhez való folyamodás beszüntetése, a térség minden állama szuverenitásának, területi épségének és politikai függetlenségének, valamint azon jogának elismerése, hogy biztonságos és elismert határaikon belül békében éljen, fenyegetéstől és erőszakos cselekményektől mentesen.
2. Megállapítja továbbá annak szükségességét, hogy
 - a) garantálják a hajózás szabadságát a térség nemzetközi vizein;
 - b) megvalósítsák a menekültprobléma igazságos rendezését;
 - c) biztosítsák a térség minden államának területi sérthetlenségét olyan szabályozásokkal, amelyek magukban foglalják demilitarizált zónák létesítését.
3. Felkéri a Főtitkárt, hogy jelöljön ki egy különmegbízottat, aki a Közel-Keletre utazik, kapcsolatot létesítve és fenntartva az érdekelt államokkal egy megállapodás létrehozásának elősegítése, békés és elfogadott rendezésre irányuló törekvések támogatása érdekében, a jelen határozat rendelkezéseinek megfelelően.

4. Felkéri a Főtitkárt, hogy a lehető leghamarabb terjesszen a Biztonsági Tanács elé jelentést a különmegbízott tevékenységéről.²



KEY DEPLOYMENT INFORMATION

29 May, 1948
Mandate Start Date

Open-ended
Mandate Expiration Date

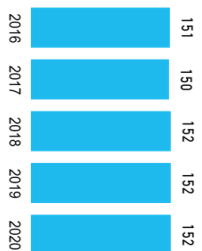
Jerusalem
Mission HQ

<https://untsso.unmissions.org/>
Mission Website

Uniformed Personnel

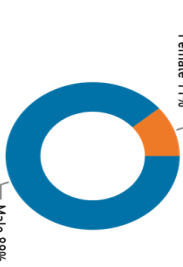
2020-03-31

Uniformed Personnel Trend



Uniformed Personnel Gender Distribution

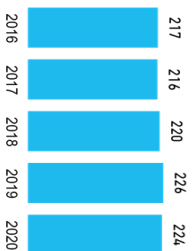
2020-03-31



Civilian Personnel

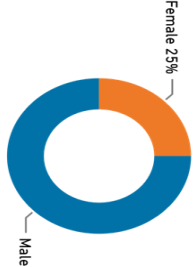
(Blank)

Civilian Personnel Trend



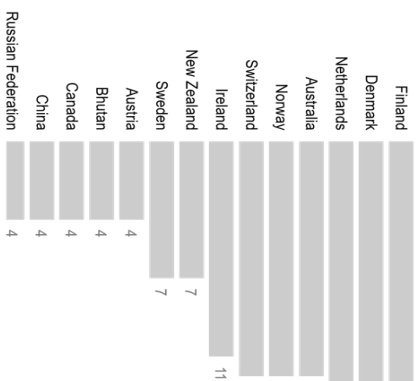
Civilian Personnel Gender Distribution

Civilian Data Source: DFS/FPD (historical), DMS/SPC/Management Dashboard, UNV



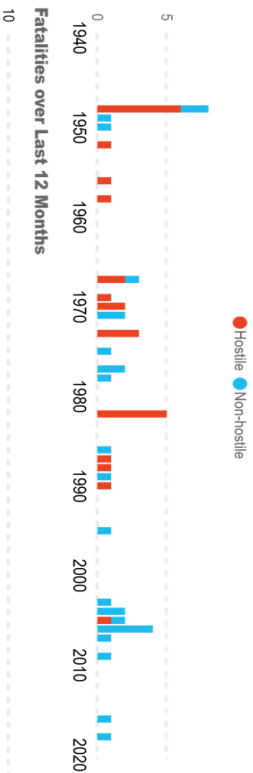
Top 10 Troop & Police Contributing Countries

2020-03-31



FATALITIES

Fatalities Since the Mission Establishment



No fatalities over last 12 months

FIXED WING N/A
ROTARY WING N/A

AIR ASSETS

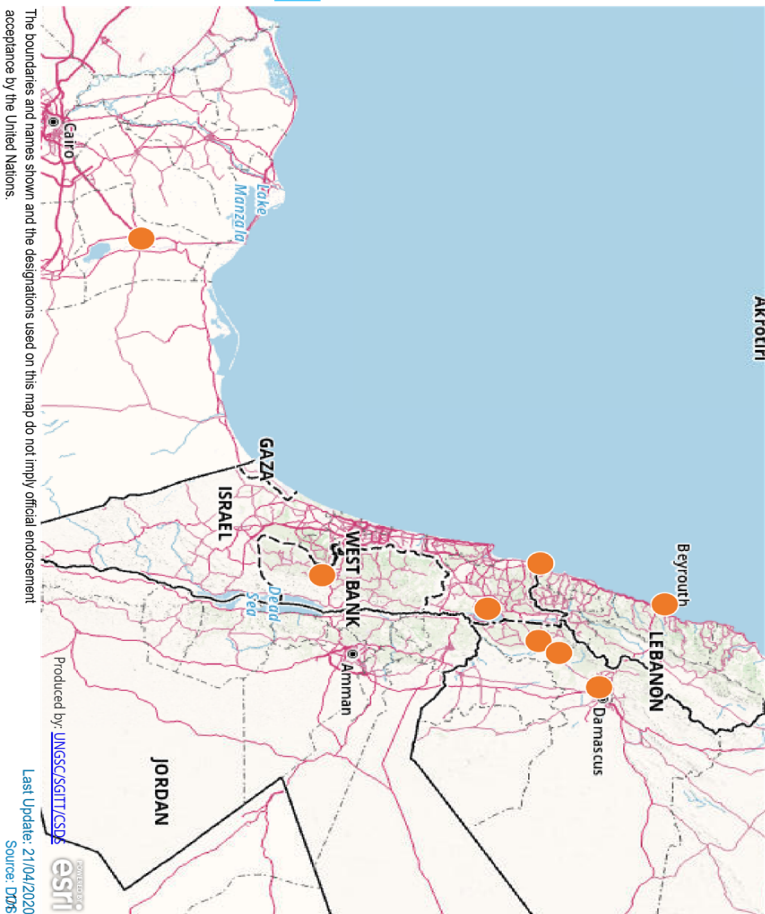
UNIFORMED DEPLOYMENT

Duty Station: Military; Police

BUDGET (US \$)
Total Budget Trend

Last Update: 20/04/2020 Source: NOTICAS

(Blank) Source: DOS/ID



Felhasznált irodalom

A CIA tények könyve CIA the world factbook 2000 alapján, Elérhető: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> (Letöltve: 2020.05.02)

Ami Ayalon (1992): Middle East Contemporary Survey, 16. kötet, The Moshe Dayan Center.

Assessment of the 1978 Middle East Camp David Agreements: United States. Congress. House

Az izraeli Külügyminisztérium hivatalos honlapja: www.mfa.gov./mfa/go.asp?, (Letöltve: 2020.05.08.)

Ágh Attila (1989): Konfliktusok, háborúk - Zrínyi Katonai Könyvkiadó

Assaf Orion (2018): The Big, the Small, and the Needless: Rebalancing Three UN Peacekeeping Missions <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-big-the-small-and-the-needless-rebalancing-three-un-peacekeeping-missio> (Letöltve:2020.05.04.)

Ázbej Theodor (2019): <https://ajtk.hu/hu/kutatas/kutato-i-blog/beke-vagy-diktatum> (Letöltve: 2020.05.11.)

Begin terv. 465-467.o. <https://www.jewishvirtuallibrary.org/autonomy-plan-for-the-west-bank-and-gaza-strip>

Benke József (1997): Az arab országok története1-2, - Alexandra Kiadó

Békeszerződés az Egyiptomi Arab Köztársaság és Izrael között 499.o. (Jeruzsálem Izrael fővárosa) Elérhető: <https://hhk.uni-nke.hu/document/hhk-uni-nke-hu/kis-j-ervin-phd.original.pdf> (Letöltve:2020.04.29)

Bokodi Ágnes (2011) Mit tartanak fenn a békefenntartók? Az ENSZ békefenntartó műveletek sikerének értékelése

Boutros Boutros-Ghali: Békeprogram. Budapest: Magyar ENSZ Társaság, 1992. 50. bekezdés.

Böcz Sándor (1981): Mit kell tudni Palesztináról – Kossuth kiadó- Külügyi Szemle 2011/2

Brendan O'Neill. (2018). Why do you hate Israel? - Elérhető: <https://www.spiked-online.com/2018/04/11/why-do-you-hate-israel/> (Letöltve: 2020.04.27.)

Bright John (1980): Izrael története, - Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya

Bruce Maddy Weitzman (2000): Inter Arab Relations, Middle East Contemporary Survey, 24. kötet, - The Moshe Dayan Center

Call Charles–Cousens M Elisabeth (2007),.: „Ending Wars and Building Peace”. IPA Working Papers Series 3.o.

Camp David-i egyezmények 1978.szept.17. Elérhető: <http://www.grotius.hu/publ/displ.asp?id=YUOCVM> (Letöltve:2020.04.15)

Chaim Weizman kijelentései,

- Cooperation (co-sponsors) (2000): New Thinking on Jerusalem – Life After,
- Comlating the security barrier :<https://twostatesecurity.org/west-bank/security-barrier/> (Letöltve: 2020.06.02.)
- countryeconomy (2019) <https://countryeconomy.com/gdp/israel> (Letöltve: 2020.05.19.)
- Dag Heward-Mills (2017) - Hogyan szabaduljunk meg az átkoktól , - Magyar ENSZ Társaság
- Dr. Prandler Árpád - Az ENSZ szerepe a konfliktuskezelésben és a békefenntartásban (A Biztonsági Tanács). In: ENSZ-Akadémia (1993). Magyar ENSZ Társaság, 1993. 32. o.
- Dan Senor és Saul Singer (2012) – Startra kész nemzet, - Patmos Records Ker.és Kiad. Szerv.
- Dupuy Kendra és Carratero Hernádez Maria előadása2009. Oslo: PRIO, International Summer School,.
- Full text of Trump’s speech recognizing Jerusalem as capital of Israel (2017).
- Gazdik Gyula - Lugossy Győző (1997): A közele-keleti válság, Calibra kiadó
- Gazdik Gyula 2008/december:A békefolyamat és az államiság feltételei, - Nemzet és Biztonság
- Gazdik Gyula 2009/december:– Stratégiai erővonalak változása az izraeli-palesztin rendezési folyamatban I. - Nemzet és Biztonság
- Gazdik Gyula 2010/december: – Stratégiai erővonalak változása az izraeli-palesztin rendezési folyamatban III. - Nemzet és Biztonság
- Gazdik Gyula (2011) http://nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/gazdik_gyula-a_palesztin_ensz_csatlakozasi_kerelem_el_zmenyei_es_perspektivai_i_.pdf, Nemzet és Biztonság (Letöltve: 2020.05.27.)
- Gilman Ernest– Herold E. Detlef - Challenges to Euro-Atlantic Security Róma: Nato Defense College, 1994. 30. o
- Grünhut Zoltán (2014): Arab, beduin, drúz és cserkesz települések Izraelben, - Kisebbségek a távolban – Pro Minoritate
- <http://www.regscience.hu:8080/xmlui/handle/11155/715> (Letöltés: 2020.05.19.)
- <https://www.congress.gov/104/plaws/publ45/PLAW-104publ45.pdf>
- <https://www.dw.com/en/mahmoud-abbas-dismisses-donald-trumps-peace-efforts-as-slap-of-the-century-to-palestinians/a-42145083>
- <https://www.un.org/webcast/worldchron/trans920.pdf>,(UN:No. 920 recorded 13 November 2003)

<https://www.cambridge.org/core/journals/international-and-comparative-law-quarterly/article/resolution-242-a-legal-reappraisal-of-the-rightwing-israeli-interpretation-of-the-withdrawal-phrase-with-reference-to-the-conflict-between-israel-and-the-palestinians/AAE03183059FF0D697A9CE2C706B52A0>

(Letöltve:2020.05.04.)

<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unogilmandate.html> (Letöltve: 2020.06.02.)

<https://untso.unmissions.org/mandate> (Letöltve: 2020.06.02.)

<https://ensz.kormany.hu/> (Letöltve: 2020.06.02.)

<https://peacekeeping.un.org/en/reforming-peacekeeping> (Letöltve: 2020.06.02.)

<https://www.un.org/press/en/2019/gaab4330.doc.htm> (Letöltve: 2020.06.02.)

<http://www.menszt.hu/layout/set/print/content/view/full/186>. (Letöltve: 2020. 05. 29.)

<https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/SCR338%281973%29.pdf> (Letöltve 2020.06.04.)

<https://peacekeeping.un.org/en>

Fodor Márk (2019): <https://biztonsagpolitika.hu/egyeb/az-izraeli-telepesmozgalom-tavlati-perspektivai-ciszjordania-tekinteteben> (Letöltve: 2020.05.11.)

Fodor Márk (2019): <https://biztonsagpolitika.hu/egyeb/valsagkorzetek-a-xxi-szazadban> (Letöltve: 2020.05.11.)

Fodor Márk (2019): <https://biztonsagpolitika.hu/egyeb/a-viz-szerepe-az-arab-izraeli-konfliktusban> (Letöltve: 2020.05.14.),

FoEME. 2013b. River out of Eden: A briefing for Christian educators and community leaders. Download available at: [http://foeme.org/uploads/13807071641~%5E\\$%5E~ChristianBrief.pdf](http://foeme.org/uploads/13807071641~%5E$%5E~ChristianBrief.pdf), (Letöltve: 2020.05.12.)

FoEME. 2013c. River out of Eden: A briefing for Jewish educators and community leaders. Download available at: [http://foeme.org/uploads/13807085311~%5E\\$%5E~JewishBrief.pdf](http://foeme.org/uploads/13807085311~%5E$%5E~JewishBrief.pdf), (Letöltve: 2020.05.18)

FoEME. 2013d. River out of Eden: A briefing for Muslim educators and community leaders. Download available at: [http://foeme.org/uploads/13823512970~%5E\\$%5E~BriefIslam.pdf](http://foeme.org/uploads/13823512970~%5E$%5E~BriefIslam.pdf), (Letöltve: 2020.05.18.)

Furley Oliver– May Roy (1998): „Introduction”. In: *Peacekeeping in Africa* (szerk. Oliver Furley és Roy May). London: Ashgate,. 3–12. o

Herzl Tivadar (1919): *A zsidó állam. A zsidó kérdés modern megoldásának kísérlete. - A jövőnk kiadása*, Budapest

Heinz Vetschera: „Peacekeeping in the UN and the CSCE: The Legal Aspects”. In: *Peacekeeping*

Heinz Vetschera (1994) - Preventive Measures: Building Risk Assessment and Crisis Early Warning Systems, Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

Hogg V. Ian (1983): Az izraeli hadigépezet, - Holló és Társa könyvkiadó

IDF hivatalos honlapja: <http://www.idf.il/english/history/born.stm>, (Letöltve: 2020.05.05.)

Israel Ministry of Foreign Affairs (2019): Wave of Terror 2015–2019. Elérhető: <https://mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/Terrorism/Palestinian/Pages/Wave-of-terror-October-2015.aspx>

<https://mult-kor.hu/a-visszateres-joga-mi-all-immar-70-eve-a-palesztin-izraeli-konfliktus-kzeppontjaban-20180518>, (Letöltve: 2020.04.12.)

https://ng.hu/kultura/2004/12/09/az_intifada_kezdete/ (Letöltve: 2020.04.12.)

https://mfa.gov.il/MFA_Graphics/MFA%20Gallery/Documents%20languages/FactsHungarian.pdf (Letöltve: 2020.04.20.)

<https://www.ochaopt.org/content/isolation-palestinians-israeli-controlled-area-hebron-city-continues> (2017): (Letöltve: 2020.05.28)

<https://hu.euronews.com/2015/10/19/ujabb-fal-epul-izraelben>

<https://konzuliszolgalat.kormany.hu/azsia?palesztina>

<http://www.peacenow.org/nia/jerusalem>

<https://unctad.org/en/pages/newsdetails.aspx?OriginalVersionID=2180>

<https://www.haaretz.com/>

<https://embassies.gov.il/budapest/AboutIsrael/history/Pages/A-b%C3%A9kefolyamat.aspx>

<https://embassies.gov.il/budapest/AboutIsrael/Economy/Pages/Departments.aspx>

https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1222224528065155072?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etw%5Eembed%7Ctwterm%5E1222224528065155072&ref

<https://peacekeeping.un.org/en/what-is-peacekeeping> (Letöltve: 2020.06.02.)

<https://untso.unmissions.org/untso-operations> (Letöltve: 2020.06.02.)

<https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/past/unef2mandate.html> (Letöltve: 2020.06.02.)

<https://peacekeeping.un.org/en/mission/undof> (Letöltve: 2020.06.02.)

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_4769 (Letöltve: 2020.05.28)

<https://www.facebook.com/pg/waterconflict.psci3702/posts/> (Letöltve: 2020.05.29)

http://www.pcbs.gov.ps/portals/_pcbs/PressRelease/Press_En_16-12-2017-LF-en.pdf, (Letöltve:2020.04.29)

http://www.un.org/peace/reports/peace_operations/. (Letöltve: 2020. 06. 02.)

https://eeas.europa.eu/generic-warning-system-taxonomy/404_en/18928/EU%20support%20to%20Gaza:%20Inauguration%20the%20first%20phase%20of%20seawater%20desalination%20plant%20and%20launching%20the%20works%20at%20Sufa%20landfill%20site

<https://www.averagesalarysurvey.com/palestine> (Letöltve:2020.05.03)

<https://liujiahua869.wordpress.com/2015/10/23/water-conflict-in-the-middle-east/> (Letöltve:2020.05.28)

inss.org.il (the institution for national security studies)

Jerusalem Trump move prompts negative world reaction (2017) <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-42250340> (Letöltve: 2020.05.22.)

J. Nagy László (2002):, Az arab országok története a XIX—XX. században, - Eötvös József Könyvkiadó, Budapest,

Jewish Virtual Library: The Israeli-Palestinian Interim Agreement on the West Bank and Gaza Strip: Annex III, (September 28, 1995). Elérhető: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/oslo-ii-annex-i-3#app-40> (Letöltve: 2020.06.03.)

Karen Armstrong, (1997): Jeruzsálem – egy város, három vallás. - Európa kiadó

Kis-Benedek József (2005): A palesztin intifáda biztonságpolitikai és katonai összefüggései. Doktori értekezés. Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem.

Kis-Benedek József (2005): A palesztin politika Arafat után. - Felderítő Szemle, 4. évf. 1.sz. 59–74. Elérhető: www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2005-1.pdf (Letöltve: 2020. 03. 29.)

Kis-Benedek József (2002): A palesztin-izraeli konfliktus. - Felderítő Szemle, 1. évf.

Kis-Benedek József (2018) - A konfliktusok vallási gyökerei a Közel-Keleten – Biztonságpolitika

KJ Asali, (1989): Jerusalem in History.- Scorpion Publishing Ltd, London,

Kitekintő 2017: <https://kitekinto.hu/2017/03/31/european-kivul/mirol-is-vitaznak-az-izraeliek-es-a-palesztinok/107325/> (Letöltve: 2020.04.10.)

Knesszet (1980). https://www.knesset.gov.il/laws/special/eng/basic10_eng.htm (2020. 06. 06.)

Ligetvári Krisztina (2018): Az egészséges ivóvízhiány, mint potenciális konfliktusforrás az euro-mediterrán kapcsolattrendszerben, Doktori (PhD) értekezés,

Ligetvári Krisztina (2019): Az édesvízszűkösség, mint konfliktusforrás és migrációs ösztönző a Földközi-tenger térségében, Doktori (PhD) értekezés

Louis Roger William (1984): The british empire in the middle east,1945-1951, - Oxford University Press

Martin Gilbert (2008) - Izrael története, - Pannonica kiadó,

McHugo John (2002) - International and Comparative Quarterly, Elérhető: mfa.gov.il/MFA/ForeignPolicy/Terrorism/Palestinian/Pages/Wave-of-terrorOctober-2015.aspx

Mohamed Galal Mostafa is a former Egyptian diplomat, and currently a researcher at the Heller School for Social Policy and Management at Brandeis University.,<https://www.washingtoninstitute.org/fikraforum/view/religion-and-the-israel-palestinian-conflict-cause-consequence-and-cure> (Letöltve: 2020.05.21.)

N. Rózsa Erzsébet, Póti László: Európa Régi-Új Régiója: A Mediterráneum, 1999-es könyve

N. Rózsa Erzsébet – Szigetvári Tamás [2018]: Az EU és a déli Mediterráneum:

együttműködés kihívásokkal. In: Éltető Andrea – Szijártó Norbert (szerk.): Változó

Európa a változó világban. Budapest, MTA KRTK Világgazdasági Intézet,

Nagy Milada (2015) –Az Európai Unió és a Kelet-Mediterráneum, - Aposztróf Kiadó

Nagy Milada (2018) - Jeruzsálem státuszának nemzetközi vetületei

NagyMilada <http://www.irisro.org/tarstud2018junius/43NagyMilada.pdf> (Letöltve: 2020.04.16.)

Nagy Milada (2018) <http://www.irisro.org/tarstud2018junius/43NagyMilada.pdf> (Letöltve:2020.05.30)

Neokon (2019) <https://neokohn.hu/2019/04/29/osszeroppanhat-a-palesztin-gazdasag/> (Letöltve: 2020.04.12.)

Orosz Zoltán (2016) Hadtudomány-hadügy Az ENSZ 2015-ben megrendezett első vezérkarfőnöki konferenciája. Eredmények és tapasztalatok DOI 10.17047/HADTUD.2016.26.3-4.3

Osztetzky Tamás (1984): Arab-izraeli háborúk, - Zrínyi Katonai Könyvkiadó

GA/12220 3 DECEMBER 2019 <https://www.un.org/press/en/2019/ga12220.doc.htm> (Letöltve: 2020.05.25.)

Palestine's Economic Update — October 2019
<https://www.worldbank.org/en/country/westbankandgaza/publication/economic-update-october-2019> (Letöltve: 2020.05.18)

Palestine's Economic Update — April 2019
<https://www.worldbank.org/en/country/westbankandgaza/publication/economic-update-april-2019> (Letöltve: 2020.05.18)

Paragi Beáta (2006), Az arab-izraeli háborúk, - Rubicon 2006/2-3-as száma

Paragi Beáta (2009), Békefolyamathoz kötött államépítés a Közel-Keleten. A palesztin eset tanulságai, - Külügyi szemle 2009/1

Rostovány Zsolt (1998): Az Iszlám a 21. század küszöbén, - Aula Kiadó Kft.

Resperger István (szerk.) (2018): A nemzetbiztonság elmélete a közszolgálatban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest.

Report of the Panel on United Nations Peace Operations (Brahimi Report)". United Nations,

Rostovány Zsolt (2011) – A közel Kele Története, - Kossuth kiadó

Rostoványi Zsolt (2006) – Együttélésre ítélve, - Corvina kiadó

Salman, A., Gaouette, N., & Masters, J. (2018). US opens new embassy in Jerusalem as dozens are killed in Gaza. CNN. Letöltés: <https://edition.cnn.com/2018/05/14/politics/jerusalem-us-embassy-trumpintl/index.html> (Letöltve: 2020.06.01)

Smith D. Charles (1988): Palestine and the Arab-Israeli Conflict- St. Martin Press, New York

Schweitzer András: Az átalakuló Izrael/Palesztina-konfliktus és a Jeruzsálem-kérdés Ph.D. Értekezés, Elérhető: http://phd.lib.uni-corvinus.hu/138/1/schweitzer_andras.pdf (Letöltve: 2020.04.18.)

Supplement to an Agenda for Peace. Paper of the Secretary-General on the Occasion of the Fiftieth Anniversary of the United Nations". United Nations, <http://www.un.org/Docs/SG/agsupp.html>. (Letöltve: 2020.05.29)

Szabó Regina (2019): A palesztin–izraeli konfliktus története és a béke lehetősége a Szentföldön Nemzetbiztonsági Szemle • 7. évfolyam, 1. szám

Szabó Regina 2019/1: https://folyoiratok.uni-nke.hu/document/nkeszolgaltato-uni-nke-hu/NBSZ_2019_1_06_Szab%C3%B3R.pdf, (Letöltve: 2020.05.08.)

Tisovszky János: „Az ENSZ és a békefenntartás”. Magyar ENSZ Társaság <http://www.menszt.hu/data/file/TSFINAL2.pdf> (Letöltve 2020.04.24.)

UN-WATER: Water, Food and Energy. Elérhető: <http://www.unwater.org/waterfacts/water-food-and-energy>

UN resolution 465: <https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/5AA254A1C8F8B1CB852560E50075D7D5>

UN Resolution 338 <https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/SCR338%281973%29.pdf> (Letöltve: 2020.06.02.)

Valki László (2005) - Az ENSZ-reformok sorsa- Külügyi szemle

Wolff Sarah (2012): 1. The Mediterranean Dimension of the European Union’s Internal Security, - 2. Macmillan, Americans for Peace Now – 3. The Center for Middle East Peace & Economic, - Palgrave Macmillan

www.menszt.hu/content/download/618/2909/file/TSFINAL2.pdf (Letöltve: 2020.04.15.)